

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ФІНАНСІВ**

До захисту допустити:

Завідувач кафедри

Горбашевська М.О. Горбашевська
(підпис) (ПІБ завідувача кафедри)

«29» грудня 2023р.

«УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА»

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня вищої
освіти
освітньо-професійної програми
«Фінанси, банківська справа та
страхування»

Якнін Анастасія Романівна
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

Науковий керівник:

Шендригоренко М.Т., кандидат
економічних наук, доцент, доцент
кафедри менеджменту та
фінансів

(прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання.)

Рецензент:

Мінакова С.М., доктор
економічних наук, професор,
професор кафедри
машинобудування
Одеської державної академії
будівництва та архітектури

(прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи)

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою «добре»/82/В
Секретар ЕК Ган
«15» січня 2024 р.

Київ – 2023

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ФІНАНСІВ

Рівень вищої освіти Магістр

Шифр та назва спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри к.е.н., доцент,
(науковий ступінь, вчене звання)

Горбашевська М.О.

(ПП завідувача кафедри)

«20» вересня 2023 р.

ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Якнін Анастасія Романівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Управління структурою капіталу підприємства

керівник роботи Шендригоренко М.Т., к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом Маріупольського державного університету від «20» вересня 2023 року № 129.

2. Строк подання студентом роботи «29» грудня 2023 року

3. Вихідні дані до роботи (мета, об'єкт, предмет)

Мета роботи: Розробка рекомендацій щодо удосконалення управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз».

Об'єкт дослідження: Процеси і моделі управління структурою капіталу у ТОВ «Агропромгаз».

Предмет дослідження: Механізм управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз» та напрями його удосконалення.

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ

СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність, характеристика і класифікація капіталу підприємства

1.2. Підходи до оцінювання структури капіталу підприємства

1.3. Принципи та методи управління структурою капіталу підприємства

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно - економічна характеристика діяльності ТОВ «Агропромгаз»

2.2. Аналіз формування структури капіталу

2.3. Оцінка управління структурою капіталу підприємства

РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ТОВ «АГРОПРОМГАЗ»

3.1. Проблеми та напрями удосконалення управління структурою капіталу підприємства

3.2. Стратегічні орієнтири формування ефективної системи управління капіталу підприємства

3.3. Оцінка ефективності запропонованих напрямів удосконалення управління структурою капіталу підприємства

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Шендригоренко М.Т., к.е.н., доцент	 20.09.23	 20.09.23
Розділ 2	Шендригоренко М.Т., к.е.н., доцент	 20.09.23	 20.09.23
Розділ 3	Шендригоренко М.Т., к.е.н., доцент	 20.09.23	 20.09.23

6. Дата видачі завдання «20» вересня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікації роботи	до 01.09.2023	
2.	Затвердження теми кваліфікаційної роботи та наукового керівника	20.09.2023	
3.	Консультація з науковим керівником	постійно	
4.	Робота з науковою літературою. Визначення плану кваліфікаційної роботи	до 20.09.2020	
5.	Робота над теоретичною частиною кваліфікаційної роботи	20.09.2023- 16.10.2023	
6.	Подання на перевірку теоретичної частини кваліфікаційної роботи науковому керівнику	до 16.10.2023	
7.	Переддипломна практика	25.09.2023 - 13.10.2023	
8.	Робота над аналітичною частиною кваліфікаційної роботи	16.10.2023- 05.12.2023	
9.	Подання на перевірку аналітичної частини кваліфікаційної роботи науковому керівнику	до 05.12.2023	
10.	Попередній захист кваліфікаційної роботи	19.12.2023	
11.	Подання кваліфікаційної роботи на кафедру	до 29.12.2023	
12.	Захист кваліфікаційної роботи	16.01.2024- 17.01.2024	

Здобувач ВО

(підпис)

Якнін А.Р.
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник роботи

(підпис)

Шендригоренко М.Т.
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Економічна сутність, характеристика і класифікація капіталу підприємства.....	9
1.2. Підходи до оцінювання структури капіталу підприємства	13
1.3. Принципи та методи управління структурою капіталу підприємства	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	27
2.1 Організаційно - економічна характеристика діяльності ТОВ «Агропромгаз»	27
2.2. Аналіз формування структури капіталу	32
2.3. Оцінка управління структурою капіталу підприємства	39
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ТОВ «АГРОПРОМГАЗ»	51
3.1. Проблеми та напрями удосконалення управління структурою капіталу підприємства.....	51
3.2. Стратегічні орієнтири формування ефективної системи управління капіталу підприємства.....	58
3.3. Оцінка ефективності запропонованих напрямів удосконалення управління структурою капіталу підприємства	63
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	Ошибка! Закладка не определена.

ВСТУП

Актуальність управління структурою капіталу підприємства визначається сучасними викликами та змінами в економічному середовищі. Змінюючи структуру капіталу керівництво підприємства має можливість оперативно відповідати на зміні умови ринку, оптимізувати вартість капіталу та знижувати фінансові ризики. В умовах швидких технологічних змін, глобалізації та вимог сталого розвитку, правильне управління структурою капіталу стає ключовим фактором для забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Врахування ефективності фінансових інструментів, оптимізація відношення між власним та залученим капіталом, а також врахування ризиків та економічних вимог стають важливими аспектами стратегічного управління капіталом, що дозволяє підприємствам адаптуватися до змін та забезпечувати стійкий фінансовий розвиток.

Управління структурою капіталу підприємства в сучасних умовах господарювання є ключовим елементом стратегічного управління та фінансового планування. На тлі швидких змін у економічному середовищі та посиленої конкуренції, ефективне розподілення фінансових ресурсів стає вирішальним фактором для досягнення стійкого розвитку підприємства.

Структура капіталу визначає, як підприємство фінансує свою діяльність та конкретизує співвідношення між власним та залученим капіталом. Правильно побудована структура капіталу дозволяє мінімізувати фінансові ризики, забезпечити доступ до ресурсів для розвитку та максимізувати активи підприємства з урахування інвестицій.

Управління структурою капіталу передбачає аналіз фінансового стану підприємства, визначення оптимального співвідношення між власним та залученим капіталом, а також стратегічне планування для досягнення стратегічних та оперативних завдань в діяльності суб'єкта господарювання. Застосування різноманітних фінансових інструментів, таких як емісія акцій,

залучення позикових коштів, а також оптимізація структури заборгованості, дозволяє керівництву підприємству оперативно реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Ефективне управління структурою капіталу стає важливим фактором для забезпечення фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства на ринку. Враховуючи динаміку економічних змін, підприємства повинні постійно адаптувати свою стратегію управління капіталом для максимізації вигід та зменшення ризиків. Тому управління структурою капіталу стає не лише фінансовою стратегією, але й інструментом формування конкурентної переваги та створення стійкої основи для подальшого розвитку підприємства.

Проблематика управління структурою капіталу підприємства становить складний набір завдань та викликів, що вимагають системного підходу та ефективних стратегій. Тому глобалізація та швидко змінні ринкові умови впливають на управління структурою капіталу, що стає стратегічною задачею, вимагаючи постійного аналізу та вдосконалення стратегій фінансування для досягнення оптимального фінансового стану підприємства. Розкриттям проблематики управління структурою капіталу підприємства у своїх працях висвітлювали наступні науковці: Алескерова Ю.В., Балахонова О. В., Беренда Н. І., Дідух С. М., Дмитрук В.О., Домбровська С.О., Єфіменко Н. А., Кремень О. І., Колос В. І., Максимець Ю.В., Майборода О. В., Мулик Т. О., Назаренко І. М., Олександренко І.В., Хлопкова С. Ю. та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка рекомендацій щодо удосконалення управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз».

Відповідно сформованої мети слід виконати наступні завдання:

- розкрити економічну сутність, характеристику і класифікацію капіталу підприємства;
- з'ясувати підходи до оцінювання структури капіталу підприємства;

- розкрити принципи та методи управління структурою капіталу підприємства;
- надати організаційно-економічну характеристику діяльності ТОВ «Агропромгаз»;
- проаналізувати формування структури капіталу ТОВ «Агропромгаз»;
- оцінити ефективність управління структурою капіталу у ТОВ «Агропромгаз»;
- визначити проблеми та напрями удосконалення управління структурою капіталу підприємства;
- розробити стратегічні орієнтири формування ефективної системи управління капіталу у ТОВ «Агропромгаз»;
- здійснити оцінку ефективності запропонованих напрямів удосконалення управління структурою капіталу підприємства.

Об'єкт дослідження - процеси і моделі управління структурою капіталу у ТОВ «Агропромгаз».

Предмет дослідження - механізм управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз» та напрями його удосконалення

Специфіка об'єкта та поставлених завдань зумовила комплексне застосування загальнонаукових та специфічних методів. Серед загальнонаукових методів використовувався аналіз наукових та періодичних видань для дослідження сутності управління капіталом підприємства. Для збирання емпіричних даних управління капіталом підприємства використовувалися такі методи: спостереження, графічний. Дослідження управління структурою капіталу підприємства передбачає використання фінансового аналізу для оцінки фінансового стану підприємства та виявлення основних факторів, які впливають на структуру його капіталу. Всі ці методи дозволяють комплексно досліджувати та оптимізувати управління структурою капіталу підприємства для досягнення максимальної ефективності та фінансової стійкості.

Наукова новизна полягає у визначенні пропозицій з удосконалення управління структурою капіталу підприємства. Зокрема, наукова новизна управління структурою капіталу підприємства спрямована на розробку та впровадження інноваційних стратегій та методів щодо оптимізації складу та використання різних джерел фінансування діяльності суб'єкта господарювання. У процесі дослідження здійснено аналіз факторів, що впливають на формування капіталовкладень, розроблено моделі ризиків та прийняття ефективних стратегій управління капіталовкладеннями. Такий підхід враховує сучасні тенденції в економіці, враховуючи потреби підприємства у фінансовій стійкості, конкурентоспроможності та створенні додаткової вартості для всіх зацікавлених сторін.

Практичне значення отриманих результатів. Запропоновані заходи з удосконалення управління структурою капіталу підприємства мають практичне значення, оскільки спрямовані на оптимізацію фінансової стійкості підприємства та ефективність використання наявних ресурсів. Впровадження запропонованих заходів, а саме: щоквартального аналізу фінансового стану ТОВ «Агропромгаз»; політики управління ризиками; системи моніторингу ринкових умов дозволить керівництву ТОВ «Агропромгаз» оперативно реагувати на зміни в економіці.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО - МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність, характеристика і класифікація капіталу підприємства

Економічна сутність капіталу підприємства є важливим аспектом фінансового управління та стратегічного розвитку організації. Капітал визначає фінансові ресурси, які вкладені в підприємство для забезпечення його діяльності та досягнення стратегічних цілей. Проведемо аналіз наукових поглядів на сутність поняття «капітал підприємства» (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Аналіз наукових поглядів на сутність поняття «капітал підприємства»

Автори	Сутність поняття
Алескерова Ю.В., Червань О.Г.	Капітал підприємства - це фінансовий ресурс, який містить грошові кошти, матеріальні та нематеріальні активи, які підприємство вкладає у свою діяльність для здійснення операцій та розвитку [1, с.265].
Дмитрук В.О., Максимець Ю.В.	Капітал підприємства - це форма власності та зобов'язань, що відображає співвідношення між власним та позиковим капіталом, які використовуються для фінансування проектів та покриття зобов'язань [8].
Дорошенко А. П.	Капітал підприємства - це ресурс для розвитку та інвестування, що забезпечує можливість вкладати в інновації, розширення бізнесу, придбання нового обладнання та здійснення інших стратегічних ініціатив [11].
Дробот Я. В., Корнієнко І. С.	Капітал підприємства - це джерело фінансування і потужний ресурс для забезпечення ліквідності, який відіграє ключову роль у забезпеченні спроможності підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання та уникати проблем з ліквідністю [12, с.69].
Ізюмська В. А.	Капітал підприємства - це важливий показник його фінансового стану, а саме співвідношення між власним та позиковим капіталом може слугувати показником фінансової стійкості та ризику, а також визначати можливості для подальшого зростання та розвитку [16].

Джерело: розроблено на основі літератури [1, 8, 11, 12, 16].

Проаналізувавши трактування науковців, вважаємо, що економічна сутність капіталу підприємства полягає в його ролі як фінансового ресурсу, що забезпечує функціонування та розвиток підприємства. Капітал являє собою сукупність грошових коштів, активів, та власності, які вкладені в підприємство для здійснення його операцій та досягнення стратегічних цілей.

Економічну сутність капіталу підприємства пропонуємо з'ясувати через характеристику особливостей капіталу підприємства (табл. 1.2.)

Таблиця 1.2

Характеристика капіталу підприємства

Особливість	Характеристика
Капітал підприємства є основним чинником виробництва	Капітал підприємства є економічним ресурсом, який відіграє ключову роль у процесі створення товарів і послуг. Основна ідея полягає в тому, що, маючи достатній обсяг капіталу, підприємство може ефективно організувати виробничі процеси, впроваджувати нові технології, розширювати обсяги виробництва та конкурувати на ринку.
Капітал характеризує фінансові ресурси підприємства	Капітал, як чинник виробництва, характеризує фінансові ресурси підприємства, представлені грошовими коштами, цінними паперами, активами та іншими формами власності. Капітал охоплює фінансові ресурси, матеріальні активи, обладнання, технології та інші ресурси, які використовуються для виробництва і надають підприємству засоби та засоби для здійснення його діяльності.
Капітал є головним джерелом формування прибутку	Капітал виступає головним джерелом формування прибутку для підприємства, діяльність якого ґрунтується на ефективному використанні фінансових ресурсів. Капітал, відданий в управління з метою отримання оптимальних фінансових результатів, стає вектором для здійснення прибуткових проєктів та створення додаткової вартості, що визначає успішність підприємства на ринковому середовищі.
Капітал підприємства є головним вимірником ринкової вартості	Капітал підприємства виступає не лише як фінансовий ресурс, але й головним вимірником його ринкової вартості. Ринкова цінність підприємства визначається капіталізацією, що охоплює ринкову вартість акцій та інші частки власності. Відображає загальну довіру та стабільність компанії на фінансових ринках, а також її потенціал для залучення капіталу та інвесторів.
Динаміка капіталу	Динаміка капіталу підприємства є важливим показником, який відображає зміни в його фінансовому стані та розвитку протягом певного періоду часу. Динаміка капіталу свідчить про ефективність управління ресурсами, інвестиційну активність та здатність підприємства адаптуватися до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Аналіз капіталу дозволяє оцінити фінансову стійкість та конкурентоспроможність підприємства, а також прогнозувати його подальший розвиток.

Джерело: розроблено на основі літератури [14, с. 75].

Таким чином аналіз характеристики капіталу допомагає оцінювати фінансову стійкість, ефективність управління та загальну конкурентоспроможність підприємства.

Класифікація капіталу підприємства може здійснюватися за різними критеріями, враховуючи різноманітні аспекти його структури та джерел формування (рис. 1.1).

Рис. 1.1 Класифікація капіталу підприємства

Джерело: розроблено на основі літератури [19, с. 289].

Відповідно до рис. 1.1 розглянемо детальніше класифікацію капіталу підприємства за різними критеріями, а саме:

«1) За джерелами походження:

- власний капітал - грошові внески власників та прибуток, що залишається в компанії;

- позиковий капітал - забезпечується шляхом залучення позик, кредитів, облігацій та інших фінансових інструментів;

2) За терміном окупності:

- короткостроковий капітал - використовується для поточних операцій та зобов'язань, має короткі терміни окупності;

- довгостроковий капітал - інвестується в довгострокові проекти та активи, має тривалі терміни окупності;

3) За об'єктом інвестування:

- матеріальний капітал - вкладення в фізичні активи, такі як обладнання, будівлі та техніка;

- нематеріальний капітал - інвестиції в інтелектуальні активи, наприклад, патенти, бренди, та інтелектуальну власність;

4) За характером використання:

- операційний капітал - забезпечує ліквідність та покриття поточних зобов'язань;

- фінансовий капітал - використовується для розширення виробництва, впровадження нових технологій та стратегічних інвестицій;

5) За джерелами формування:

- внутрішній капітал - формується з прибутку, резервів та інших внутрішніх джерел;

- зовнішній капітал - забезпечується через позики, емісію акцій та інші джерела зовнішнього фінансування [19, с. 291]».

Вище вказана класифікація дозволяє більш детально розглядати різні аспекти капіталу підприємства та адаптувати його фінансову стратегію до конкретних умов та потреб бізнесу.

Отже, капітал підприємства - це сукупність фінансових ресурсів, що використовуються для забезпечення його діяльності та розвитку. Економічна сутність капіталу полягає у забезпеченні фінансових ресурсів для здійснення виробничої діяльності, інвестицій в розвиток та впровадження стратегічних ініціатив. Характеристика капіталу розкриває його структуру, джерела

походження та використання. Класифікація враховує різноманітні аспекти, такі як термін окупності, об'єкти інвестування, характер використання та джерела формування, що дозволяє більш детально розглядати різні аспекти фінансового ресурсу підприємства.

1.2. Підходи до оцінювання структури капіталу підприємства

Оцінювання структури капіталу підприємства є ключовим етапом фінансового аналізу, що визначає ефективність управління його ресурсами та фінансову стійкість. Підходи до оцінювання структури капіталу дозволяють розглядати внутрішні та зовнішні аспекти фінансового стану підприємства.

Перед будь-яким підприємством, незалежно від форми його власності, стоїть завдання щодо формування фінансового капіталу. З метою забезпечення оптимальної та ефективної діяльності підприємства важливо провести аналіз методів та джерел формування фінансового капіталу з орієнтацією на пошук шляхів вдосконалення та оптимізацію його структури. Структура капіталу, якою користується підприємство, охоплює не лише фінансові, але й операційні та інвестиційні аспекти його діяльності.

Структура капіталу підприємства – це «внутрішній розподіл та склад фінансових ресурсів, які компанія використовує для фінансування своєї діяльності та розвитку. Вона відображає те, як підприємство фінансується за допомогою власного та залученого капіталу і як ці ресурси розподілені між різними видами активів та проектами [23, с.233]».

Структура капіталу містить власний та позиковий капітал.

1) «Власний капітал підприємства – це частина фінансових ресурсів, яку власники вкладають в бізнес і яка являє собою їхню власність у компанії. Власний капітал є одним з ключових компонентів структури капіталу підприємства та охоплює різні складові:

– акціонерний капітал - грошові внески, які акціонери роблять, купуючи акції підприємства, відповідно до кількості акцій, акціонер отримує частку у власності та право голосу на зборах;

– статутний (авторизований) капітал - фіксована сума грошових внесків, яку компанія визначає у своєму статуті як максимальний розмір емітованого акціонерного капіталу;

– також до власного капіталу підприємства відносяться резерви та нерозподілений прибуток. Резерви - частки прибутку, які компанія виділяє на покриття ризиків, розвиток, рекламу та інші цілі. Нерозподілений прибуток - залишок прибутку, який не було розподілений в якості дивідендів або не витрачено на інші цілі [26, с. 46]».

Власний капітал є важливим елементом для забезпечення фінансової стійкості підприємства та його здатності взяти на себе ризики, також є показником зацікавленості та зобов'язань власників у забезпеченні прибутковості компанії.

2) Позиковий капітал підприємства - це «частина його фінансових ресурсів, яку компанія залучає шляхом укладення угод про позики або випуску облігацій. Позиковий капітал є забезпеченням, яке компанія бере у позик від різних джерел, таких як банки, фінансові інституції, приватні кредитори або випуск облігацій на фінансовому ринку [28, с. 147]».

До основних видів позикового капіталу підприємства відносяться:

- банківські кредити - позики, надані банками;
- корпоративні облігації - випуск облігацій, які можуть бути куплені інвесторами.

«Позиковий капітал є важливим елементом фінансової структури підприємства, який дозволяє забезпечити необхідні фінансові ресурси для розширення діяльності, реалізації інвестиційних проєктів або покриття тимчасових фінансових потреб. Однак використання позикового капіталу також пов'язане зі зобов'язаннями з погашення та виплатою відсотків, що

вносить ризики та вимагає обережного управління борговим навантаженням [38, с. 168]».

В умовах постійних змін у економіці та бізнес-середовищі, розв'язання питань щодо структури та джерел фінансування являється визначальним для успішної діяльності підприємств. Саме питання ефективного використання власного та позикового капіталу є актуальними для підприємств, які прагнуть сформувати ресурси для розвитку та зростання. В зв'язку з цим, розглянемо переваги та недоліки формування власного (ВК) та позикового (ПК) капіталу підприємства (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Переваги та недоліки формування, використання власного та позикового капіталу підприємства

	Переваги	Недоліки
Власний капітал	<ul style="list-style-type: none"> - ВК не має строків повернення та не підлягає погашенню, тому він є найбільш стійким видом капіталу, це означає, що підприємство не несе зобов'язань перед кредиторами щодо його повернення. Забезпечує фінансову незалежність підприємства. - ВК є джерелом фінансування діяльності підприємства, яке не залежить від зовнішніх джерел, що підприємство має більший контроль над своєю фінансовою політикою. - ВК може бути використаний для розширення діяльності підприємства, придбання нових активів, інвестування в нові проєкти тощо. 	<ul style="list-style-type: none"> - ВК формується внаслідок внутрішніх джерел, які можуть бути обмеженими, що означає, що підприємство може зіткнутися з нестачею фінансових ресурсів для здійснення своєї діяльності. - ВК формується внаслідок внесків засновників (учасників) підприємства та прибутку, який залишається у розпорядженні підприємства після сплати податків та інших обов'язкових платежів.
Позиковий капітал	<ul style="list-style-type: none"> - ПК може бути використаний для поповнення власних оборотних коштів підприємства, придбання нових активів, інвестування в нові проєкти тощо. - ПК може бути використаний для розширення діяльності підприємства, що може призвести до його фінансового зростання. - ПК може надаватися підприємству на тривалий строк, що забезпечує йому постійне надходження фінансових ресурсів. 	<ul style="list-style-type: none"> - ПК повинен бути повернений кредиторам у встановлений строк, а також сплачені відсотки за його використання. - Залучення значної суми ПК може призвести до фінансової залежності підприємства від кредиторів. - Залучення ПК збільшує фінансовий ризик підприємства, оскільки підприємство несе зобов'язання перед кредиторами щодо повернення позики та сплати відсотків.

Джерело: розроблено на основі літератури [44, с. 286].

«Вибір оптимальної структури капіталу підприємства є важливим завданням фінансового управління. Оптимальна структура капіталу забезпечує підприємству фінансову стійкість та можливості для зростання.

Величина власного капіталу в структурі капіталу повинна бути достатньою для забезпечення фінансової стійкості підприємства, занадто низький рівень власного капіталу може призвести до фінансової нестабільності підприємства та збільшити його ризик банкрутства.

Величина позикового капіталу в структурі капіталу повинна бути достатньою для забезпечення фінансового зростання підприємства, однак, занадто високий рівень позикового капіталу може призвести до фінансової залежності підприємства та збільшити його фінансові ризики [46, с. 65]».

Оцінювання структури капіталу підприємства є важливою частиною управління фінансовою діяльністю підприємства, що дозволяє визначити стійкість підприємства, його фінансовий потенціал та можливості для зростання. Існує два основних підходи до оцінювання структури капіталу підприємства:

1) «Фінансовий підхід полягає в оцінці структури капіталу з точки зору фінансової стійкості підприємства. Оптимальна структура капіталу забезпечує підприємству достатню фінансову стійкість, щоб витримувати непередбачені обставини, але також дозволяє йому використовувати позиковий капітал для зростання. Фінансовий підхід до оцінювання структури капіталу підприємства передбачає використання таких показників:

- коефіцієнт фінансової автономії (КФА) - це співвідношення власного капіталу до загального капіталу підприємства, чим вище КФА, тим більш стійким є підприємство;

- коефіцієнт фінансового левериджу (КФЛ) - це співвідношення позикового капіталу до загального капіталу підприємства, чим вище КФЛ, тим більший ризик фінансової нестійкості підприємства»;

- коефіцієнт поточної ліквідності (КЛ) - це «співвідношення поточних активів до поточних зобов'язань підприємства, чим вище КЛ, тим більш ліквідним є підприємство [25]».

2) «Економічний підхід полягає в оцінці структури капіталу з точки зору економічної ефективності підприємства. Оптимальна структура капіталу забезпечує підприємству максимальну економічну ефективність, тобто дозволяє йому отримувати максимальний прибуток [25]».

Економічний підхід до оцінювання структури капіталу підприємства передбачає використання таких показників:

- «коефіцієнт рентабельності власного капіталу (КРВК) - це співвідношення прибутку від звичайної діяльності до власного капіталу підприємства, чим вище КРВК, тим ефективніше використовується власний капітал підприємства;

- коефіцієнт рентабельності активів (КРА) - це співвідношення прибутку від звичайної діяльності до загальних активів підприємства, чим вище КРА, тим ефективніше використовуються активи підприємства [13, с. 879]».

Оптимальна «структура капіталу підприємства залежить від багатьох факторів, таких як галузь діяльності підприємства, його фінансові можливості, стратегічні цілі тощо. У загальному випадку, для підприємств з високою ліквідністю та низьким ризиком фінансової стійкості може бути доцільним використання більшої частки позикового капіталу. Для підприємств з низькою ліквідністю та високим ризиком фінансової стійкості більш доцільним є використання більшої частки власного капіталу. Управління структурою капіталу підприємства є складним завданням, яке вимагає від менеджерів фінансового відділу глибокого розуміння фінансового стану підприємства та зовнішніх економічних умов [21, с. 192]».

Оцінка структури капіталу підприємства є важливим етапом фінансового аналізу та управління, оскільки вона визначає, яким чином компанія фінансує свою діяльність та визначає ризики та вартість капіталу.

Найбільш поширені підходи оцінки структури капіталу підприємства включають:

1) Аналіз фінансового стану:

- «оцінка відношення власного та позикового капіталу у контексті загального фінансового плану компанії;

- визначення розподілу засобів між різними джерелами капіталу;

2. Порівняльний аналіз:

- порівняння структури капіталу з аналогічними підприємствами у галузі або секторі економіки;

- врахування кращих практик та стандартів галузі.

3) Оцінка ринкової цінності:

- аналіз ринкової цінності акцій та облігацій підприємства;

- врахування реакції інвесторів на фінансові рішення компанії.

4) Аналіз рентабельності та ризику:

- оцінка впливу структури капіталу на рентабельність та фінансовий ризик підприємства;

- визначення оптимального балансу між ризиком та доходом.

5) Оцінка ліквідності:

- аналіз ліквідності активів та пасивів компанії з урахуванням структури капіталу;

- оцінка готовності компанії забезпечити свої фінансові зобов'язання.

6) Врахування податкових переваг:

- оцінка впливу структури капіталу на податкові обов'язки підприємства;

- врахування можливостей використання податкових переваг для оптимізації структури капіталу [10, с. 57]».

Вказані підходи взаємодіють, створюючи комплексний підхід до оцінювання структури капіталу, який дозволяє підприємствам приймати управлінські рішення щодо оптимального використання різних джерел фінансування.

Отже, підходи до оцінювання структури капіталу підприємства становлять ключовий компонент фінансового аналізу та управління, враховуючи різноманітні аспекти, що впливають на фінансову стабільність та стратегічні можливості бізнесу. Кожен із вищезазначених підходів пропонує власний погляд на ефективність та оптимальність структури капіталу, зосереджуючись на різних аспектах, таких як фінансовий ризик, ліквідність, ринкова цінність та податкові переваги. Використання комплексного аналізу цих підходів дозволяє адміністрації підприємств знаходити баланс між власним та позиковим капіталом, враховуючи індивідуальні особливості та стратегічні цілі діяльності. Розуміння та правильне використання цих підходів дозволяє підприємствам забезпечити стійку та ефективну фінансову базу для досягнення своїх стратегічних цілей у конкурентному бізнес-середовищі.

1.3. Принципи та методи управління структурою капіталу підприємства

У сучасних умовах глобалізації та динамічних змін на фінансових ринках, управління структурою капіталу стає критичним аспектом фінансового управління підприємством. Методи управління структурою капіталу визначають ефективний баланс між власним та позиковим капіталом з метою досягнення оптимальної фінансової стійкості та максимізації вартості для акціонерів.

Управління структурою капіталу підприємства - це «комплекс стратегічних дій та рішень, спрямованих на оптимізацію співвідношення власного та позикового капіталу з метою досягнення оптимального фінансового балансу. Цей процес охоплює вибір ефективних джерел фінансування, розподіл ризиків, максимізацію вартості для акціонерів, а також врахування стратегічних цілей та умов конкретного ринкового середовища. Управління структурою капіталу є важливою складовою фінансового

управління, спрямованою на забезпечення фінансової стійкості та створення сприятливих умов для розвитку та інноваційного зростання підприємства у довгостроковій перспективі [3, с. 15]».

Управління капіталом підприємства та його структурою спрямоване на вирішення низки ключових завдань щодо оптимізації фінансової ефективності та стійкості підприємства. До основних завдань управління капіталом відносять:

- «визначення оптимального балансу між власним та позиковим капіталом для максимізації вартості підприємства та зменшення фінансових ризиків;

- забезпечення оптимального повернення інвесторам через дивіденди та зростання ринкової вартості акцій [7, с. 42]»;

- «раціональний розподіл та використання фінансових ресурсів для забезпечення фінансової стійкості та підтримки стратегічних ініціатив;

- аналіз та управління фінансовими ризиками, врахування рентабельності інвестицій та здійснення стратегій для мінімізації можливих втрат;

- розробку довгострокових стратегій фінансового розвитку та планування, що враховують потреби у капіталі на різних етапах розвитку підприємства [7, с. 42]»;

- «вибір оптимальних джерел та інструментів фінансування, враховуючи вартість капіталу та податкові наслідки;

- систематичний аналіз та врахування змін у ринкових умовах для адаптації стратегій управління капіталом [7, с. 42]».

Вказані завдання визначають стратегічний напрямок управління капіталом та його структурою з метою забезпечення стійкого фінансового розвитку підприємства та досягнення його стратегічних цілей.

Управління структурою капіталу підприємства, подібно до всього процесу управління, охоплює стратегію та тактику.

Під стратегією «розуміється загальний напрямок та методи використання ресурсів для досягнення поставлених цілей. Визначаючи конкретні правила та обмеження, стратегія дозволяє зосередити зусилля на варіантах рішень, які відповідають обраному курсу управлінської діяльності [9, с. 114]».

Тактика управління передбачає використання методів та заходів досягнення цілей у конкретній ситуації та у визначений момент часу. Завдання тактики управління полягає у обранні оптимальних рішень та методів їх реалізації в утвореній ситуації. Цей підхід дозволяє ефективно вирішувати завдання управління, уникати суперечок зі стратегією та досягати кращих результатів в умовах певного контексту.

Існують три базові стратегії управління капіталом, кожна з яких визначає підхід до розподілу та використання фінансових ресурсів підприємства:

1) «Консервативна стратегія - підприємство вибирає консервативний підхід до управління капіталом, здійснюючи обережне та обачливе розподілення ресурсів. Головними характеристиками є високий рівень власного капіталу, обережне використання позикових коштів, збереження ліквідності та наголос на стабільності. Стратегія спрямована на зменшення ризику та мінімізацію можливих втрат, але може призвести до обмеження можливостей розвитку та інвестування [9, с. 117]».

2) «Збалансована стратегія передбачає компроміс між консервативним та ризиковим підходами. Підприємство розподіляє свій капітал між власні та позикові джерела з урахуванням потреб у розвитку та збереження фінансової стабільності. Стратегія дозволяє забезпечити середній рівень ризику та забезпечити рівновагу між стабільністю та можливістю інвестування у нові проєкти [9, с. 117]».

3) «Ризикова стратегія передбачає активне використання фінансових ресурсів для досягнення високого рівня доходу та розвитку. Підприємство може використовувати значний обсяг позикових коштів для фінансування

інновацій, розширення та інших проєктів з високим ризиком. Стратегія надає можливість досягти високого рівня доходу, але при цьому збільшує ризик фінансових втрат [9, с. 117]».

Обрання стратегії управління капіталом залежить від стратегічних цілей підприємства, його фінансового стану та готовності приймати фінансові ризики. Кожна з вище вказаних стратегій має свої переваги та недоліки, і їх вибір повинен бути здійснений з урахуванням конкретних умов і потреб організації.

Управління капіталом підприємства охоплює структуру, яка охоплює керування різними видами капіталу для досягнення стратегічних фінансових цілей, а саме:

– «власний капітал - цей аспект включає визначення та реалізацію політики щодо формування власного капіталу, розглядаються зовнішні та внутрішні джерела, такі як прибуток підприємства, реінвестування, та інші, для зміцнення фінансової бази [15, с .87]»;

– «управління залученим капіталом включає політику щодо збільшення капіталу підприємства через внутрішні джерела, такі як додаткові внески учасників або випуск акцій, що спрямовано на розвиток та розширення підприємства [15, с .87]»;

– «запозичений капітал - цей аспект передбачає визначення та реалізацію політики залучення позиченого капіталу внаслідок зовнішніх джерел, таких як банківські кредити, товарні (некомерційні) кредити, емісія облігацій тощо. Дозволяє підприємству забезпечувати потрібний обсяг фінансування для проєктів та ініціатив [15, с .87]».

– «оптимізація структури капіталу охоплює постійне вдосконалення та пристосування розподілу ресурсів для максимізації ефективності та досягнення оптимального співвідношення між власним, залученим та позиченим капіталом [15, с .87]».

Сучасне управління капіталом підприємства вимагає комплексного підходу, який відображає обґрунтовані наукові принципи, об'єднуючи

методологічні засади системи управління капіталом та загальні принципи управління (рис. 1.2).

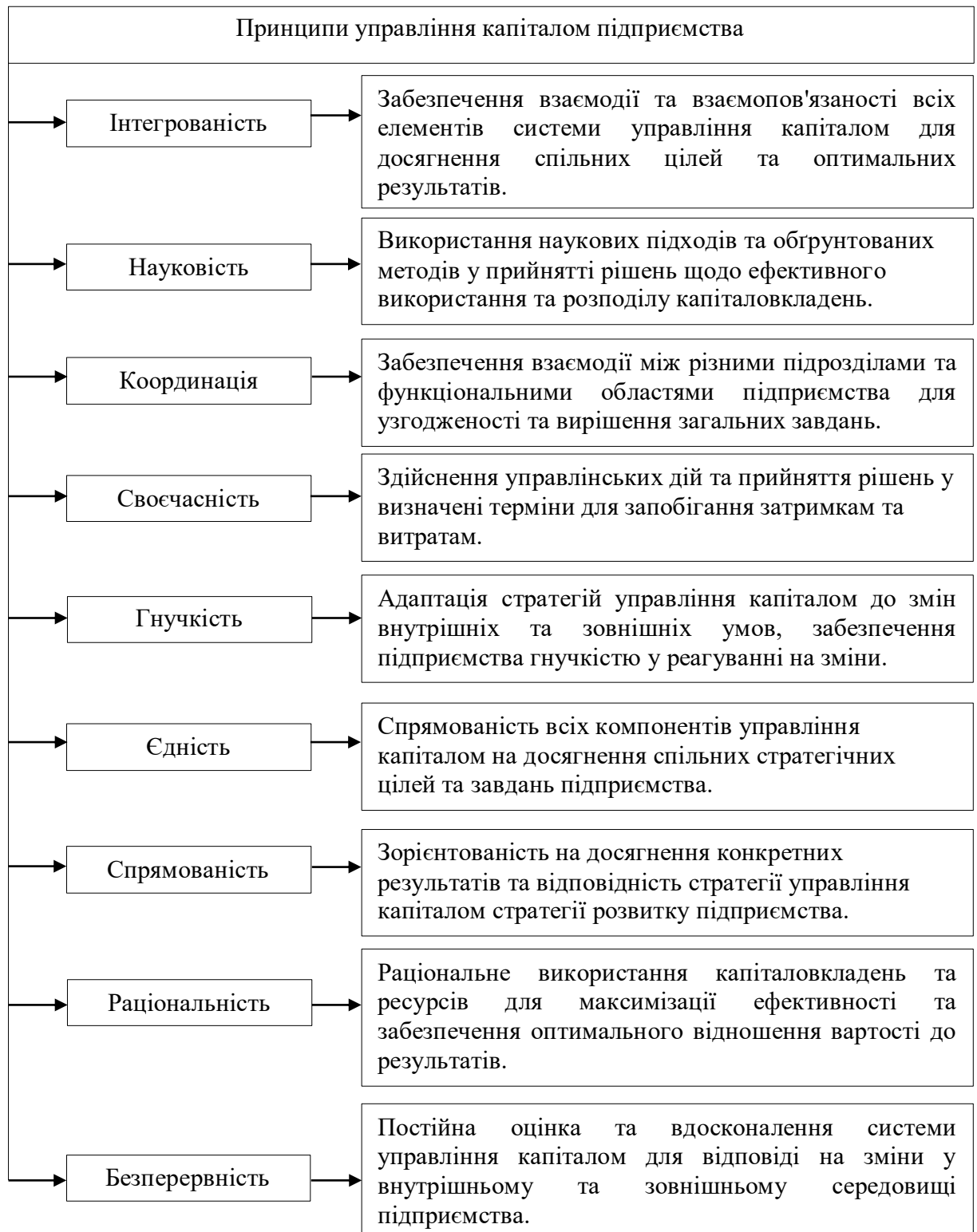

Рис. 1.2. Принципи управління капіталом підприємства

Джерело: розроблено на основі літератури [18, с. 17].

Принципи управління капіталом є важливою основою для розробки ефективних стратегій та вирішення завдань, пов'язаних зі структурою та використанням капіталовкладень на підприємстві.

Управління структурою капіталу підприємства містить різноманітні методи та інструменти, спрямовані на оптимізацію співвідношення між власним та позиковим капіталом. «До основних методів управління структурою капіталу включають:

- емісію акцій - розширення власного капіталу через емісію нових акцій, цей метод дозволяє залучати нові кошти у обмін на частку власності у підприємстві [2, с. 17]»;
- «внутрішні резерви та реінвестування прибутку - використання внутрішніх резервів, а також реінвестування прибутку для фінансування нових проєктів та розвитку, зменшуючи потребу у зовнішньому фінансуванні;
- викуп власних акцій з ринку, що може призвести до підвищення ціни акцій та збільшення вартості акцій, які залишилися [2, с. 17]»;
- «зовнішнє залучення капіталу - отримання зовнішнього фінансування через банківські кредити, випуск облігацій або залучення інвестицій від зовнішніх джерел;
- управління дивідендами - розробка політики дивідендів, що дозволяє ефективно розподіляти прибуток між акціонерами та утримувати необхідні кошти для розвитку [2, с. 17]»;
- «оптимізацію структури зобов'язань - аналіз та оптимізація структури зобов'язань для забезпечення найбільш ефективного використання позикового капіталу;
- опції на залучення капіталу - використання фінансових опцій, таких як конвертовані облігації чи опціони на купівлю акцій, для залучення капіталу за більш вигідних умов [2, с. 17]»;
- «фінансовий лізинг - застосування фінансового лізингу для отримання необхідного обладнання та ресурсів без необхідності великих початкових інвестицій;

- пошук нових інвесторів - пошук та залучення нових інвесторів чи стратегічних партнерів для спільних проєктів та розвитку;
- стратегічне фінансове планування - розробка стратегічного фінансового плану, що враховує потреби у капіталі на різних етапах розвитку підприємства [30, с. 193]».

Вказані методи управління структурою капіталу варіюють у залежності від означених фінансових потреб, цілей та умов діяльності підприємства.

Висновки до розділу 1

Капітал підприємства - це сукупність фінансових ресурсів, що використовуються для забезпечення його діяльності та розвитку. Капітал є фундаментальною складовою фінансової структури підприємства, яка визначає його фінансову стійкість та здатність до інвестиції. Характеристика капіталу розкриває його структуру, а саме джерела походження, спрямування та використання.

Класифікація капіталу підприємства є важливим елементом управління фінансовою структурою та забезпеченням сталості бізнесу. Розподіл капіталу за джерелами та термінами використання дозволяє систематизувати фінансові ресурси та ефективно розподіляти їх відповідно до стратегічних цілей підприємства. Основні класифікації, такі як власний та залучений капітал, а також короткостроковий та довгостроковий капітал, надають можливість зрозуміти структуру фінансів підприємства. Дана система допомагає керівництву підприємства ефективно планувати інвестиційні та фінансові стратегії, а також забезпечує гнучкість у вирішенні фінансових завдань.

Підходи до оцінювання структури капіталу підприємства становлять ключовий компонент фінансового аналізу та управління, враховуючи різноманіття аспектів, що впливають на фінансову стабільність та стратегічні можливості бізнесу. Кожен із вищезазначених підходів пропонує власний

погляд на ефективність та оптимальність структури капіталу, зосереджуючись на різних аспектах, таких як фінансовий ризик, ліквідність, ринкова цінність та податкові переваги. Використання комплексного аналізу підходів дозволяє компаніям знаходити баланс між власним та позиковим капіталом, враховуючи індивідуальні особливості та стратегічні цілі підприємства. Розуміння та правильне використання цих підходів дозволяє підприємствам забезпечити стійку та ефективну фінансову базу для досягнення своїх стратегічних цілей у конкурентному бізнес-середовищі.

Принципи та методи управління структурою капіталу підприємства визначають стратегічний підхід до ефективного використання та розподілу фінансових ресурсів. Використання принципів, таких як інтегрованість, науковість, координація та інші, сприяє створенню оптимальної структури капіталу, що відповідає стратегічним цілям та вимогам підприємства. Методи управління, такі як емісія акцій, внутрішні резерви, опції на залучення капіталу, надають підприємству можливість адаптуватися до змін у фінансовому середовищі, максимізувати ефективність використання ресурсів та досягати стратегічних фінансових цілей. В цілому, врахування цих принципів та використання методів управління структурою капіталу дозволяють підприємству забезпечувати стабільність та конкурентоспроможність у динамічному економічному середовищі.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Організаційно - економічна характеристика ТОВ «Агропромгаз»

ТОВ «Агропромгаз» є постачальником природного газу та електроенергії в аграрний сектор. Підприємство входить до холдингу ТОВ «Астарта-Київ».

ТОВ «Агропромгаз» зареєстровано у 2006 році за адресою: Україна, 04071, м. Київ, вулиця Ярославська, будинок 58. «Статутний капітал становить 55000 грн, кінцевим бенефіціарним власником та засновником є ТОВ «Астарта-Київ» [35].

ТОВ «Агропромгаз» здійснює діяльність з постачання природного газу на підставі ліцензії, виданої Рішенням Державної комісії з регулювання енергетики та комунальних послуг № 549 від 24 квітня 2017 року.

Основні види діяльності ТОВ «Агропромгаз»: 46.71 Оптова торгівля твердим, рідким і газоподібним паливом та аналогічними продуктами.

ТОВ «Агропромгаз» є «постачальником природного газу для таких великих агрохолдингів, як «Астарта», «МХП», «Агрофірма «Авангард» та інші. Компанія також надає послуги з постачання електроенергії для аграрних підприємств [35]».

Отже, ТОВ «Агропромгаз» є одним з найбільших постачальників природного газу у аграрному секторі України. Підприємство має широкую мережу філій і представництв по всій країні, що дозволяє йому надавати якісні послуги своїм клієнтам.

До складу ТОВ «Агропромгаз» входить команда висококваліфікованих спеціалістів, здатних виконати всі завдання, пов'язані з впровадженням автоматизованих систем обліку електроенергії «під ключ», починаючи з

підготовки проектної документації та закінчуючи введенням автоматизованих систем у експлуатацію.

Основними пріоритетами ТОВ «Агропромгаз» є: «постачання газу та електроенергії за конкурентними цінами та побудова міцних довгострокових взаємовигідних відносин з контрагентами [35]».

Мета ТОВ «Агропромгаз» – «забезпечення споживачів надійним та безперебійним постачанням енергоресурсів, покращення послуг [35]».

Розглянемо організаційну структуру вищого керівництва ТОВ «Агропромгаз» (рис. 2.1).

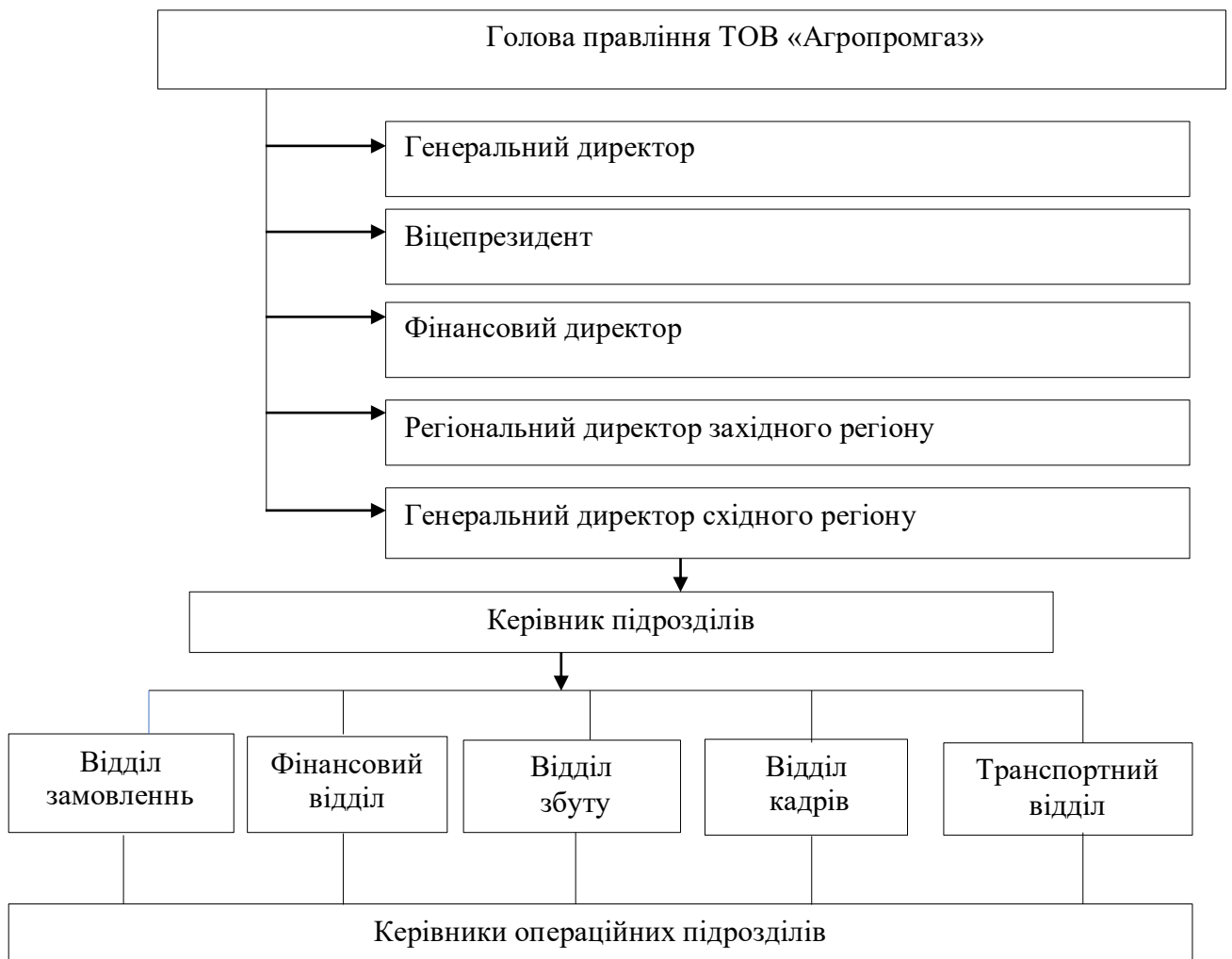

Рис. 2.1. Організаційна структура керівництва ТОВ «Агропромгаз»
Джерело: розроблено авто на основі інформації ТОВ «Агропромгаз» [35].

Структура управління «ТОВ «Агропромгаз» є ієрархічною, тобто всі працівники прямо чи опосередковано підпорядковуються директору підприємства. Вищим органом управління є Голова правління ТОВ «Агропромгаз». «Генеральний директор призначається Загальними зборами, організовує роботу підприємства, підписує договори, видає розпорядження, затверджує штатні розклади, складає плани продажів, приймає на роботу та звільняє персонал [35]».

Підрозділ збуту планує, здійснює та звітує про реалізацію газу та електроенергії. Фінансовий підрозділ відповідає за фінансово-господарську діяльність підприємства. Бухгалтерія підприємства здійснює облік та складає фінансову звітність за звітний період.

Основними перевагами ТОВ «Агропромгаз» є:

- «високий рівень кваліфікації наших співробітників;
- незалежність від газо- та електропостачання;
- встановлення довгострокового та взаємовигідного партнерства;
- лояльність та індивідуальний підхід до кожного клієнта;
- прозорі ціни та вигідні умови;
- персональний менеджер протягом усього періоду співпраці;
- персональний платіжний календар для кожного клієнта [35]».

ТОВ «Агропромгаз» є одним зі засновників Української асоціації постачальників природного газу та електроенергії для аграрного сектору. ТОВ «Агропромгаз» є лауреатом Всеукраїнської премії «Лідер аграрного ринку». ТОВ «Агропромгаз» є соціально відповідальною компанією, яка підтримує різні благодійні проєкти.

У табл. 2.1 наведено результати аналізу показників діяльності ТОВ «Агропромгаз» за 2020 - 2022 рр.

Таблиця 2.1

**Аналіз основних фінансово-економічних показників ТОВ
«Агропромгаз» за 2020-2022 рр.**

Показники	Роки			Зміни у абсолютних величинах від 2022р.		Темпи зростання (зниження) 2022 р. у % до	
	2020	2021	2022	2020	2021	2020	2021
Загальний капітал, тис. грн	7 275,30	10 700,60	8 353,70	1 078,40	-2 346,90	115	78
Власний капітал, тис. грн	1 597,70	3 507,50	2 702,20	1 104,50	-805,30	169	77
Позиковий капітал, тис. грн	5 677,60	7 193,10	5 651,50	-26,10	-1 541,60	100	79
Середньооблікова чисельність працівників, осіб, чол.	19	19	18	-1,00	-1,00	95	95
Дохід від продажу продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	23 691,70	24 721,40	14 671,40	-9 020,30	-10 050	62	59
Собівартість проданої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	17 633,90	17 075,90	7 407,10	-10 226,8	-9 668,8	42	43
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис. грн	2 573,10	3 055,40	2 177,10	-396,00	-878,30	85	71

Джерело: розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «Агропромгаз» (Додатки А, Б, В) [35].

Відповідно до табл. 2.1 загальний капітал зазнав коливань, починаючи від 7 275,30 тис. грн у 2020 році, зростаючи до 10 700,60 тис. грн у 2021 році, а потім зменшуючись до 8 353,70 тис. грн у 2022 році.

Власний капітал ТОВ «Агропромгаз» також показує зростання від 1 597,70 тис. грн у 2020 році до 3 507,50 тис. грн у 2021 році, але потім відбувається зменшення до 2 702,20 тис. грн у 2022 році.

Позиковий капітал ТОВ «Агропромгаз» відображає динаміку збільшення та зменшення, досягаючи максимального значення у 2021 році та знижуючись до 5 651,50 тис. грн у 2022 році.

Кількість працівників ТОВ «Агропромгаз» залишалась стабільною протягом цього періоду, складаючи у середньому 19 осіб.

Дохід від продажу продукції ТОВ «Агропромгаз» зріс до 24 721,40 тис. грн у 2021 році, але значно знизився до 14 671,40 тис. грн у 2022 році.

Позитивним аспектом є те, що собівартість продукції зменшилась від 17 633,90 тис. грн у 2020 році до 7 407,10 тис. грн у 2022 році.

Чистий фінансовий результат показує позитивні значення, вказуючи на прибуток, протягом усього аналізованого періоду, з максимальним значенням у 3 055,40 тис. грн у 2021 році.

Отже, ТОВ «Агропромгаз» є головним учасником у сфері оптової торгівлі твердим, рідким і газоподібним паливом, а також постачальником природного газу та електроенергії в Україні та входить до складу холдингу ТОВ «Астарта-Київ», що свідчить про її вплив та значення на ринку. У ТОВ «Агропромгаз» є широка мережа філій та представництв, розподілених по всій країні, що дозволяє підприємству ефективно задовольняти потреби своїх клієнтів.

Проаналізувавши основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «Агропромгаз» вважаємо, що підприємство у 2022 р. було прибутковим, проте фінансовий результат показав, що протягом 2020-2022 рр. підприємство було фінансово нестабільним.

2.2. Аналіз формування структури капіталу

В сучасних умовах актуальності набуває питання забезпечення ефективного управління капіталом підприємств, особливо у контексті їхньої структури. Одним зі значущих учасників на ринку постачання природного газу та електроенергії в Україні є ТОВ «Агропромгаз». Аналіз формування структури капіталу даного підприємства відображає його фінансові стратегії, що мають важливе значення для стійкості та конкурентоспроможності на ринку.

Структура капіталу відображає взаємозв'язок між власним та позиковим капіталом, а також динаміку у часі. Розгляд даних про загальний капітал, власний капітал та позиковий капітал за 2020-2022 роки, а також їх відсоткові співвідношення дозволяє здійснити оцінку фінансової стабільності та ризиків ТОВ «Агропромгаз». Важливо враховувати також інші показники, такі як середньооблікова чисельність працівників, дохід від продажу продукції та чистий фінансовий результат, для отримання комплексного уявлення про ефективність управління капіталом.

Структура формування капіталу ТОВ «Агропромгаз» складається з основних компонентів – власного капіталу і позикового капіталу. «Власний капітал підприємства, як юридичної особи, визначається вартістю майна, що належить організації. Власний капітал включає статутний, додатковий, резервний капітал і нерозподілений прибуток [35]».

Позиковий капітал являє собою частину вартості майна ТОВ «Агропромгаз», придбаного внаслідок зобов'язань, які повинні бути відшкодовані банку чи іншому кредиторі грошима або еквівалентними цінностями. У складі позикового капіталу розрізняють короткострокові і довгострокові позикові засоби та кредиторську заборгованість. Динаміку структури капіталу ТОВ «Агропромгаз» відображено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

**Динаміка структури капіталу ТОВ «Агропромгаз»
за 2020-2022 рр.**

Показники	Роки			Зміни у абсолютних у величинах 2022р. до		Темпи зростання (зниження) 2022 р. у % до	
	2020	2021	2022	2020	2021	2020	2021
Загальний капітал, тис. грн	7275,3	10700,6	8353,7	1078,4	-2346,9	115	78
Власний капітал, тис. грн	1597,7	3507,5	2702,2	1104,5	-805,3	169	77
Питома вага у валюті балансу, %	22	33	32	10	0	147	99
Позиковий капітал, тис. грн	5677,6	7193,1	5651,5	-26,1	-1541,6	100	79
Питома вага у валюті балансу, %	78	67	68	-10	0	87	101

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Агропромгаз» (Додатки А, Б, В) [35].

Відповідно до табл. 2.2 динаміка структури капіталу ТОВ «Агропромгаз» за період 2020-2022 років відображає зміни у його фінансовій конфігурації. У 2020 році загальний капітал становив 7275,3 тис. грн, з власним капіталом у розмірі 1597,7 тис. грн та позиковим капіталом – 5677,6 тис. грн. Питома вага власного капіталу складала 22%, а позикового – 78% від загального капіталу.

У 2021 році спостерігається значне збільшення загального капіталу до 10700,6 тис. грн, з власним капіталом у розмірі 3507,5 тис. грн та позиковим капіталом – 7193,1 тис. грн. Питома вага власного капіталу зросла до 33%, а позикового зменшилася до 67%. 2022 рік характеризується деяким зниженням

загального капіталу до 8353,7 тис. грн. З власним капіталом у розмірі 2702,2 тис. грн та позиковим капіталом – 5651,5 тис. грн. Питома вага власного капіталу складає 32%, а позикового – 68%.

В цілому, вказані зміни у структурі капіталу свідчать про тенденцію до певного зростання фінансової стабільності ТОВ «Агропромгаз», що важливо для ефективного управління фінансовими ресурсами та забезпечення стійкості підприємства в умовах ринкової конкуренції.

У табл. 2.3 узагальнено результати аналізу складу структури власного капіталу.

Таблиця 2.3

Аналіз структури власного капіталу ТОВ «Агропромгаз» за 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Зміни у абсолютних величинах 2022 до		Темпи зростання (зниження) 2022 р. у % до	
	2020	2021	2022	2020	2021	2020	2021
Власний капітал, тис. грн	1 597,70	3 507,50	2 702,20	1 104,50	-805,30	169	77
Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн	10	10	10	0,00	0,00	100	100
Резервний капітал, тис. грн	187,7	254,7	337,8	150,10	83,10	180	133
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн	1400	3242,8	2354,4	954,40	-888,40	168	73

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Агропромгаз» (Додатки А, Б, В) [35].

Слід відзначити збільшення власного капіталу підприємства з 1 597,70 тис. грн у 2020 році до 3 507,50 тис. грн у 2021 році, після чого відбулося його зменшення до 2 702,20 тис. грн у 2022 році.

Зазначений аналіз показує стабільність зареєстрованого (пайового) капіталу ТОВ «Агропромгаз» на рівні 10 тис. грн протягом усього періоду, що свідчить про сталість власників ТОВ «Агропромгаз» та інвестиційну зацікавленість учасників.

Резервний капітал ТОВ «Агропромгаз» також демонструє зростання від 187,7 тис. грн у 2020 році до 337,8 тис. грн у 2022 році. Збільшення резервного капіталу може свідчити про стратегічну орієнтацію на накопичення ресурсів для подальшого розвитку та ризикового покриття.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) показує взаємодію прибутковості та ризиків підприємства. Зміна цього показника від 1400 тис. грн у 2020 році до 2354,4 тис. грн у 2022 році може бути пов'язана з інвестиціями, розподілом прибутку або іншими управлінськими рішеннями ТОВ «Агропромгаз».

Загалом, аналіз структури власного капіталу свідчить про фінансову стабільність підприємства та управлінську компетентність його керівництва. «ТОВ «Агропромгаз» продовжує вдосконалювати свою фінансову стратегію, спираючись на збалансований підхід до формування та розподілу капіталу» [35].

В умовах динамічного бізнес-середовища, де позиковий капітал має важливе значення у розвитку та функціонуванні підприємств, аналіз структури позикового капіталу стає ключовим етапом для розуміння фінансової стійкості та стратегічного планування. Тому проведемо аналіз динаміки та структури позикового капіталу ТОВ «Агропромгаз» протягом трьох років, щоб визначити основні тенденції та фактори, що впливають на його формування (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Аналіз структури позикового капіталу ТОВ «Агропромгаз» за 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Зміни у абсолютних величинах від 2022р.		Темпи зростання (зниження) 2022 р. у % до	
	2020	2021	2022	2020	2021	2020	2021
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	5 316,80	6 618,00	5 119,80	-197	-1498,2	96	77
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, тис. грн.	244,80	536,6	502,70	257,9	-33,9	205	94
Поточна кредиторська заборгованість у тому числі з податку на прибуток, тис. грн.	214,8	220,7	277,9	63,1	57,2	129	126
Інші поточні зобов'язання, тис. грн.	116	38,5	29	-87	-9,5	25	75
Позиковий капітал, тис. грн.	5 677,60	7 193,10	5 651,50	-26,1	-1541,6	100	79

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Агропромгаз» (Додатки А, Б, В) [35].

Відповідно до табл. 2.4. протягом 2020-2022 років керівництво ТОВ «Агропромгаз» не використовувало короткострокові кредити від банків, що свідчить про відсутність потреби у тимчасових фінансових ресурсах для покриття обігових потреб.

Позиковий капітал ТОВ «Агропромгаз» у 2020 році склав 5 677,60 тис. грн., у 2021 році збільшився до 7 193,10 тис. грн.. У 2022 році позиковий капітал зменшився до 5 651,50 тис. грн. Це позитивна тенденція, яка

ґрунтується на прийнятті відповідних управлінських рішень адміністрацією підприємства.

Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги ТОВ «Агропромгаз» збільшилась з 5 316,80 тис. грн у 2020 році до 6 618,00 тис. грн у 2021 році, але зменшилась до 5 119,80 тис. грн у 2022 році. Це свідчить про оптимізацію витрат у звітному періоді.

Показник поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом ТОВ «Агропромгаз» збільшився з 244,80 тис. грн у 2020 році до 536,6 тис. грн у 2021 році, але має тенденцію до зменшення у 2022 році. Коливання величини податкових зобов'язань вказує на зміну обсягу діяльності та податкових ставок.

Поточна кредиторська заборгованість у тому числі з податку на прибуток у ТОВ «Агропромгаз» збільшилась з 214,8 тис. грн у 2020 році до 220,7 тис. грн у 2021 році, а також зросла до 277,9 тис. грн у 2022 році.

Інші поточні зобов'язання ТОВ «Агропромгаз» зменшилися з 116 тис. грн у 2020 році до 38,5 тис. грн у 2021 році. Зменшення інших поточних зобов'язань може бути позитивним сигналом та вказувати на більшу фінансову стабільність підприємства.

Загальний тренд показує, що позиковий капітал коливається протягом років та його зміни взаємодіють зі змінами у поточних зобов'язаннях та кредиторській заборгованості. Важливо аналізувати ці показники разом, оскільки вони відображають фінансове становище ТОВ «Агропромгаз» та необхідність позики для управляти поточними зобов'язаннями.

Проведення SWOT-аналізу формування структури капіталу є ключовим етапом стратегічного управління фінансовою діяльністю ТОВ «Агропромгаз». SWOT-аналіз формування структури капіталу є аналітичним інструментом, що дозволяє визначити внутрішні та зовнішні фактори, які впливають на формування капіталу та визначають його структуру. SWOT-аналіз надає можливість виявити сильні та слабкі сторони, а також потенційні можливості та загрози, що впливають на фінансовий стан компанії. Тому дослідження

структури капіталу ТОВ «Агропромгаз» через призму SWOT-аналізу дозволить провести оцінку фінансових стратегій підприємства та визначити шляхи для оптимізації та удосконалення фінансової політики (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

SWOT-аналіз формування структури капіталу ТОВ «Агропромгаз»

Сильні сторони (Strengths):	Слабкі сторони (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> - Наявність стабільного позикового капіталу у 2020 та 2022 роках свідчить про можливість підтримки фінансових потреб компанії та реалізацію стратегічних проєктів; - Зменшення поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги у 2022 році свідчить про вміння оптимізувати фінансові процеси та управляти зобов'язаннями перед постачальниками; - Існування інших поточних зобов'язань та різноманіття джерел фінансування можуть забезпечувати гнучкість у фінансовому плануванні та знижувати ризики. 	<ul style="list-style-type: none"> - Нестабільність у динаміці позикового капіталу, зокрема його зменшення у 2022 році, може вказувати на потенційні фінансові ризики або неефективне управління ресурсами. - Зростання поточної кредиторської заборгованості у зв'язку з податковими зобов'язаннями може створювати додатковий фінансовий тиск на компанію. - Зосередженість на позиковому капіталі може викликати вразливість до змін у ринкових умовах та впливати на фінансову стійкість.
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
<ul style="list-style-type: none"> - Розширення джерел фінансування, таких як емісія акцій або залучення інвестицій, може зменшити ризик і забезпечити додаткові можливості для розвитку; - Активна оптимізація оподаткування може зменшити фінансовий тиск від податків та підвищити прибутковість; - Укладення стратегічного партнерства зі фінансовими інститутами може сприяти отриманню більш вигідних умов для капіталовкладень. 	<ul style="list-style-type: none"> - Негативні зміни у економічному середовищі можуть вплинути на доступність фінансових ресурсів та стануть викликом для збереження стійкості капіталу; - Підвищення відсоткових ставок може призвести до збільшення фінансових витрат та вплинути на загальну вартість капіталу. - Війна в Україні може викликати непередбачувані зміни, що може призвести до зниження інвестиційної активності, погіршення економічного клімату та збитків для бізнесу.

Джерело: розроблено автором на основі даних ТОВ «Агропромгаз» [35].

Відповідно до табл. 2.5. SWOT-аналіз формування структури капіталу ТОВ «Агропромгаз» вказує на наявність внутрішніх резервів для розвитку та вдосконалення фінансового управління, а також на важливість врахування зовнішніх факторів при прийнятті стратегічних рішень.

SWOT-аналіз формування структури капіталу ТОВ «Агропромгаз», показав, що компанія має свої сильні та слабкі сторони, а також стикається з різноманітними загрозами у зовнішньому середовищі. Серед сильних сторін можна виділити незміну величину власного капіталу, що сприяє фінансовій стабільності. Однак, потрібно розрахувати певні внутрішні обмеження, такі як можливий дефіцит ліквідності. Враховуючи вказані фактори, ефективне управління структурою капіталу має бути спрямоване на мінімізацію ризиків і максимізацію можливостей для досягнення стійкого фінансового успіху ТОВ «Агропромгаз».

Отже, на основі аналізу формування структури капіталу ТОВ «Агропромгаз» за 2020-2022 роки виявлено деякі коливання у позиковому капіталі підприємства. Зокрема, зростання у 2021 році та подальше зниження величини даного показника у 2022 році. Динаміка зміни показника може бути пов'язана з різноманітними факторами, такими як ефективність управління фінансами, зміни у обсязі діяльності, тощо. Додатково, аналіз показав, що керівництво підприємства активно маневрує у сфері поточної кредиторської заборгованості, здійснюючи оптимізацію витрат та управління зобов'язаннями перед різними стейкхолдерами. Комплексний підхід до капіталовкладень та фінансової стратегії свідчить про відповідальне ставлення до управління ресурсами та намір адміністрації підприємства до досягнення стійкого фінансового успіху.

2.3. Оцінка управління структурою капіталу підприємства

Оцінка управління структурою капіталу є ключовим елементом стратегічного аналізу фінансової діяльності підприємства. У фінансово - господарській діяльності ТОВ «Агропромгаз» важливо визначити, наскільки ефективно використовуються різні джерела капіталу для забезпечення оптимального фінансового стану підприємства. Правильне управління

структурою капіталу дозволяє підприємству забезпечити стійкість, ліквідність та відповідність фінансових стратегій умовам зовнішнього середовища.

Управління структурою капіталу підприємства - це «процес формування та підтримки оптимального співвідношення між власним і позиковим капіталом підприємства. Оптимальна структура капіталу забезпечує підприємству фінансову стійкість та можливості для зростання [41, с. 298]».

Мета управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз» - «це забезпечення фінансової стійкості підприємства та створення умов для його подальшого розвитку [35]».

Основними завданнями управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз» є:

- оцінка поточної структури капіталу ТОВ «Агропромгаз» та її відповідності потребам підприємства;
- розробка заходів щодо зміни структури капіталу ТОВ «Агропромгаз»;
- впровадження заходів щодо зміни структури капіталу ТОВ «Агропромгаз» [25]».

Процес управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз» складається з таких етапів:

Етап 1. Оцінка поточної структури капіталу - здійснюється аналіз поточної структури капіталу підприємства.

Для оцінки поточної структури капіталу ТОВ «Агропромгаз» використовуються такі методи:

- аналіз статистичних даних - аналіз звітності ТОВ «Агропромгаз» за минулі періоди;
- аналіз фінансових коефіцієнтів - розрахунки фінансових коефіцієнтів, які характеризують структуру капіталу підприємства [35]».

Етап 2. Розробка заходів щодо зміни структури капіталу. Дані заходи повинні бути спрямовані на забезпечення фінансової стійкості підприємства

та створення умов для його подальшого розвитку. При розробці заходів щодо зміни структури капіталу ТОВ «Агропромгаз» враховуються такі фактори:

- «фінансовий стан;
- галузеві особливості діяльності;
- макроекономічні умови [35]».

Етап 3. Впровадження заходів щодо зміни структури капіталу ТОВ «Агропромгаз» - це може бути здійснено наступними способами:

- залучення додаткових коштів власного капіталу – за рахунок залучення додаткових вкладень засновників, випуску акцій ТОВ «Агропромгаз»;
- залучення додаткових коштів позикового капіталу – шляхом отримання кредиту у банку, випуску облігацій ТОВ «Агропромгаз».

Після впровадження заходів щодо зміни структури капіталу ТОВ «Агропромгаз» необхідно здійснювати контроль за їх ефективністю, що дозволяє своєчасно запровадити необхідні корективи у структуру капіталу.

При оцінці управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз» важливим є вивчення майнового стану підприємства. Майновий стан ТОВ «Агропромгаз» охоплює активи, зобов'язання та власний капітал, що є основною складовою утворення структури капіталу.

Аналіз майнового стану ТОВ «Агропромгаз» дозволить визначити, наскільки підприємство вдало збалансувало свої активи та зобов'язання, що є ключовим чинником у формуванні ефективної структури капіталу для забезпечення стійкості та конкурентоздатності на ринку (табл. 2.6).

Згідно з даними у табл. 2.6 балансова вартість активів ТОВ «Агропромгаз» у 2021 року становила 10700,60 грн. За даними 2022 року зменшилася до 8353,70 тис. грн, що не відповідає теоретично достатньому значенню й вказує на важливі зміни в фінансовому стані підприємства (зменшення чистих активів).

Таблиця 2.6

Оцінка майнового стану ТОВ «Агропромгаз» за 2020-2022 рр.

Назва показника	Роки		
	2020	2021	2022
1. Балансова вартість активів, тис. грн	7 275,30	10700,60	8 353,70
2. Вартість всього капіталу підприємства, тис. грн	1 597,70	3 507,50	2 702,20
3. Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів, тис. грн	1 553,90	3 413,60	2 561,50
4. Коефіцієнт зносу	0,54	0,66	0,49
5. Коефіцієнт маневреності	0,46	0,34	0,51

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Агропромгаз» (Додатки А, Б, В) [35].

Вартість власного капіталу ТОВ «Агропромгаз» у 2022 році становила 2702,20 тис. грн та зменшився у порівнянні з попередніми періодами.

Розмір власних оборотних коштів ТОВ «Агропромгаз» зменшився у 2022 році відповідно до 2021 року, що не відповідає практично достатньому значенню.

Коефіцієнт зносу ТОВ «Агропромгаз» у 2020 році становив 0,54, у 2021 році – 0,66, у 2022 р. - 0,49. Оскільки у 2022 році показник становить менше ніж 0,5, це означає, що основні засоби почали замінювати та оновлювати.

Коефіцієнт маневреності ТОВ «Агропромгаз» протягом 2020-2022 років зростає, та у 2022 році він склав 0,51, що відповідало практично достатньому значенню.

Аналіз ліквідності є важливим аспектом оцінки управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз». Результат аналізу ліквідності ТОВ «Агропромгаз» за звітний період наведено у табл. 2.7. Ліквідність визначає, наскільки ефективно підприємство може вирішувати свої фінансові зобов'язання та оплатити поточні витрати. Визначальними факторами є здатність до швидкого перетворення активів у готівку та уникання непокритої ліквідності. Оцінка цього показника дозволяє визначити, наскільки ТОВ

«Агропромгаз» здатне вирішувати фінансові труднощі і уникати можливих ризиків заборгованості. Ефективне управління ліквідністю допомагає забезпечити стійкість фінансового стану ТОВ «Агропромгаз» та відповідати вимогам змінного бізнес-середовища.

Таблиця 2.7

Аналіз ліквідності ТОВ «Агропромгаз» за 2020-2022 рр.

Назва показника	Роки		
	2020	2021	2022
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможність)	-1,28	-0,42	-0,31
2. Проміжний коефіцієнт покриття балансу	1,65	1,07	1,05
3. Коефіцієнт покриття балансу	1,27	1,47	1,45
4. Частка оборотних коштів у активах	0,99	0,99	0,98
5. Частка власних оборотних коштів у запасах	0,66	1,61	1,59

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Агропромгаз» (Додатки А, Б, В) [35].

Відповідно до даних у табл. 2.7 коефіцієнт абсолютної ліквідності та платоспроможності ТОВ «Агропромгаз» протягом 2020-2022 років становив менше як 0,2, що не відповідає теоретично достатньому значенню. Це свідчить про те, що частина короткострокових боргових зобов'язань може бути покрита грошима та їх еквівалентами у вигляді ліквідних цінних паперів та депозитів, тобто, ТОВ «Агропромгаз» має майже неліквідні активи.

Коефіцієнт покриття проміжного балансу протягом 2020-2022 рр. більше 0,8, тобто, ТОВ «Агропромгаз» покриває свої витрати.

Коефіцієнт покриття балансу у 2020 році – 1,27, у 2021 році – 1,47, у 2022 р. – 1,45. Вказані значення коефіцієнту свідчать, що ТОВ «Агропромгаз» не зможе покрити свої зобов'язання, і як наслідок, та протягом 2020-2022 років заборгованість підприємства збільшилася.

Частка власних оборотних коштів у резервах ТОВ «Агропромгаз» у 2020 році становила 0,66, у 2021 році – 1,61, у 2022 р. – 1,59, що характеризує рівень достатності власних оборотних коштів у формуванні резервів підприємства.

Частка оборотних коштів у активах має стійку динаміку протягом 2020-2021 років та становила 0,99. Отже, ТОВ «Агропромгаз» має відповідну частку оборотних коштів.

При аналізі ділової активності у контексті оцінки управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз» доречним є вивчення того, як підприємство використовує свої ресурси для досягнення стратегічних цілей.

Результати аналізу ділової активності ТОВ «Агропромгаз» узагальнено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Оцінка ділової активності ТОВ «Агропромгаз» за 2020-2022 рр.

Назва показника	Роки		
	2020	2021	2022
1. Коефіцієнт оборотності активів	3,26	2,31	1,76
2. Коефіцієнт оборотності товарів, робіт, послуг	9,99	11,67	9,11
3. Коефіцієнт оборотності запасів	15,43	19,20	1,79
4. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	11,24	5,33	3,49
5. Період погашення дебіторської заборгованості	32,04	67,57	103,02
6. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	4,46	3,74	2,87
7. Фондовіддача	599,79	585,82	170,60
8. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	14,83	7,05	5,43

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Агропромгаз» (Додатки А, Б, В) [35].

Показник оборотності власного капіталу ТОВ «Агропромгаз» протягом 2020-2022 рр. має тенденцію до зменшення, що демонструє неефективність управління власним капіталом, оскільки значення не відповідає теоретично достатній величині.

Оборотність готової продукції у 2020 році становить 9,99, у 2021 році – 11,67, у 2022 році – 9,11. Зменшення даного коефіцієнта означає зниження попиту на продукцію ТОВ «Агропромгаз».

Коефіцієнт оборотності запасів ТОВ «Агропромгаз» становив у 2020 році – 15,43, у 2021 році – 19,20, у 2022 році – 1,79. Такі показники даного коефіцієнту вказують на ефективність управління наявними запасами.

Коефіцієнт оборотності поточної дебіторської заборгованості ТОВ «Агропромгаз» зменшився протягом звітного періоду. «Показник оборотності дебіторської заборгованості - показник ділової активності, який вказує на ефективність управління заборгованістю клієнтів і інших дебіторів. Значення коефіцієнта демонструє кількість оборотів дебіторської заборгованості, тобто скільки разів дебітори погасили свої зобов'язання перед компанією. Показник розраховується як співвідношення виручки (чистого доходу) до середньої за період суми дебіторської заборгованості» [24].

Коефіцієнт оборотності поточної дебіторської заборгованості ТОВ «Агропромгаз» свідчить про погіршення керованості дебіторською заборгованістю.

Період оборотності дебіторської заборгованості показує середнє число днів, необхідне для стягнення заборгованості. «Показник розраховується як відношення середньорічної суми дебіторської заборгованості до величини щоденної виручки» [24].

Середній період погашення дебіторської заборгованості мав тенденцію до збільшення та у 2022 році становив 103,02 обороти. Це означає, що дебіторська заборгованість ТОВ «Агропромгаз» збільшила свій термін оборотності.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості характеризує залучені кошти, які підлягають поверненню і свідчить про розширення або зменшення комерційного кредиту, надаваного підприємству. «Його зростання означає збільшення швидкості оплати заборгованості підприємством, зниження – зростання покупок у кредит» [24].

Оборотність кредиторської заборгованості ТОВ «Агропромгаз» протягом 2020-2022 рр. має тенденцію до зменшення.

«Фондовіддача визначається як відношення обсягу виробленої продукції до середньої вартості основних виробничих фондів і показує, скільки продукції одержує підприємство з кожної гривні, вкладеної в основні фонди [24].

Фондовіддача необоротних активів ТОВ «Агропромгаз» становила у 2020 році – 599,79, у 2021 році – 585,82 та у 2022 р. – 170,60. Даний показник зменшується у 2022 році, що свідчить про неефективність використання основних засобів підприємства.

«Показник оборотності власного капіталу - показник ділової активності, який демонструє ефективність управління власним капіталом компанії. Коефіцієнт розраховується як співвідношення виручки (чистого доходу) до середньорічної суми власного капіталу [24]». Фактично цей коефіцієнт показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто яку частину вкладено в оборотні кошти, а яку - капіталізовано.

Показник оборотності власного капіталу ТОВ «Агропромгаз» у 2020 році становить 14,83 та у 2022 році - 5,43, тобто зменшується.

Проведення аналізу фінансової стійкості є ключовим етапом при оцінці управління структурою капіталу підприємства. Фінансова стійкість визначається не лише відповідністю балансу між різними видами капіталу, але й здатністю підприємства витримувати економічні труднощі та забезпечувати ліквідність у різних умовах.

Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Агропромгаз» дозволить визначити рівень його здатності впоратися з ризиками, забезпечити необхідні інвестиції та зберегти оптимальну структуру капіталу у динамічному бізнес-середовищі (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Оцінка фінансової стійкості ТОВ «Агропромгаз» за 2020-2022 рр.

Назва показника	Роки			Теоретично достатнє значення
	2020	2021	2022	
1. Коефіцієнт співвідношення позичених та власних коштів	3,55	2,05	2,09	Менше 1
2. Коефіцієнт автономії	0,22	0,33	0,32	Більше 0,5
3. Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,97	0,97	0,95	Якомога більший
4. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,78	0,67	0,68	Менше 0,5
5. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,00	0,00	0,00	Зменшення коефіцієнта
6. Коефіцієнт фінансового левериджу	0,00	0,00	0,00	Менше 0,5
7. Показник заборгованості кредиторам	0,76	0,67	0,67	Якомога менший

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Агропромгаз» (Додатки А, Б, В) [35].

Співвідношення залучених та власних коштів ТОВ «Агропромгаз» протягом 2020-2022 років має значення більше 1, що не відповідає теоретично достатньому значенню. Нестабільність цього показника у динаміці свідчить про посилення залежності ТОВ «Агропромгаз» від інвесторів та кредиторів, тобто, про певне зниження фінансової стійкості.

Коефіцієнт автономії ТОВ «Агропромгаз» у 2020 році становить 0,22, у 2021 році – 0,33, у 2022 році -0,32, менше ніж 0,5, тобто, відношення загальної суми власних коштів до валюти балансу вказує про залежність ТОВ «Агропромгаз» від зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнт маневреності власних коштів ТОВ «Агропромгаз» характеризує ступінь мобільності власних коштів підприємства. У 2020 році він становив 0,97, у 2021 році – 0,97, у 2022 році - 0,95 . Цей показник має

тенденцію до зменшення, але він не відповідають теоретично достатньому значенню. Однак, ТОВ «Агропромгаз» поступово збільшує обсяг власних коштів для забезпечення діяльності.

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу ТОВ «Агропромгаз» за 2020-2022 роки становить більше ніж 0,5. Це свідчить про те, що ТОВ «Агропромгаз» має велику частку залученого капіталу в забезпеченні діяльності.

Коефіцієнт довгострокового запозичення та коефіцієнт фінансового левериджу ТОВ «Агропромгаз» протягом 2020-2022 рр. має значення 0, тому важко охарактеризувати фінансову стійкість підприємства.

Показник заборгованості перед кредиторами ТОВ «Агропромгаз» у 2021-2022 роках зменшився. Зокрема, адміністрація підприємства забезпечує оперативність погашення кредиторської заборгованості.

Оцінка фінансової стійкості показала, що ТОВ «Агропромгаз» є стійким до зовнішнього середовища.

Під час оцінки управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз» важливо провести аналіз рентабельності за обраними показниками (табл. 2.10). Рентабельність капіталу вказує на те, наскільки ефективно підприємство здатне генерувати прибуток від вкладених коштів.

Аналіз рентабельності ТОВ «Агропромгаз» дозволяє визначити, чи використовуються капітальні ресурси оптимально та як це впливає на фінансову стійкість та конкурентоспроможність підприємства у контексті його структури капіталу.

Відповідно до табл. 2.10 рентабельність продажу та рентабельність операційної діяльності ТОВ «Агропромгаз» має від'ємні показники та компанія не досягнула теоретично достатнього значення, коефіцієнт показує, скільки операційного збитку протягом 2020-2022 рр. отримує підприємство на кожну гривню реалізованої продукції.

Таблиця 2.10

Аналіз рентабельності ТОВ «Агропромгаз» за 2020-2022 рр.

Назва показника	Роки			Теоретично достатнє значення
	2020	2021	2022	
1. Рентабельність продажів	-12%	-16%	-31%	Більше 20%
2. Рентабельність операційної діяльності	-14%	-19%	-38%	Більше 20%
3. Рентабельність від усіх видів діяльності до оподаткування	15%	18%	22%	Більше 20%
4. Рентабельність капіталу	43%	35%	32%	Більше 20%
5. Рівень рентабельності активів, %	35%	29%	26%	Більше 20%
6. Рівень рентабельності власного капіталу, %	161%	87%	81%	Більше 20%

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності ТОВ «Агропромгаз» (Додатки А, Б, В) [35].

Рентабельність від усіх видів діяльності до оподаткування у 2020 році становила 15%, у 2021 році - 18%, у 2022 році – 22%. Даний показник у 2022 році досяг теоретичного значення.

Рентабельність капіталу ТОВ «Агропромгаз» за аналізуємий період свідчить про ефективність використання активів з метою отримання прибутку.

Рентабельність власного капіталу - головний діагностичний показник, що свідчить про чисту рентабельність інвестицій власників підприємства та про інвестиційну привабливість ТОВ «Агропромгаз».

Рентабельність активів ТОВ «Агропромгаз» визначається співвідношенням чистої та середньої вартості активів. Відповідно у 2020 році показник становив 35%, у 2021 році – 29%, у 2022 році -26%, що свідчить про рівень ефективності використання капіталу підприємства.

Висновки до розділу 2

ТОВ «Агропромгаз» є ключовим учасником у сфері оптової торгівлі твердим, рідким і газоподібним паливом, а також постачальником природного газу та електроенергії у Україні. Важливим елементом успіху ТОВ «Агропромгаз» є широка мережа філій та представництв, розподілених по всій країні, що дозволяє підприємству ефективно задовольняти потреби своїх клієнтів.

Проаналізувавши основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «Агропромгаз» вважаємо, що підприємство у 2022 році було прибутковим. Але величина фінансового результату протягом 2020-2022 рр. свідчить, що підприємство все ж таки було фінансово нестабільним.

На основі аналізу формування структури капіталу ТОВ «Агропромгаз» за розглянутий 2020-2022 роки виявлено коливання у величині позикового капіталу підприємства. Зокрема, помітне зростання даного показника у 2021 році та подальше зниження у 2022 році. Динаміка цього показника може бути пов'язана з різноманітними факторами, такими як ефективність управління фінансами, зміни у обсязі діяльності чи стратегічні рішення компанії. Додатково, аналіз показав, що адміністрація підприємства приймає управлінські рішення спрямовані на оптимізацію витрат та управління зобов'язаннями перед різними стейкхолдерами. Комплексний підхід до капіталовкладень та фінансової стратегії свідчить про відповідальний підхід до управління ресурсами.

Оцінка управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз» вказує на достатній рівень стратегічного підходу до управління фінансами підприємства.

У цілому, оцінка управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз» вказує на дотримання фінансової дисципліни та готовність до прийняття викликів ринкової конкуренції.

РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ТОВ «АГРОПРОМГАЗ»

3.1. Проблеми та напрями удосконалення управління структурою капіталу підприємства

У сучасному економічному середовищі, де швидкі зміни та нестабільність є неодмінною частиною бізнес-реальності, ефективне управління структурою капіталу підприємства стає ключовим елементом стратегічного успіху. Однак у процесі діяльності підприємств виникають різні проблеми, які потребують ретельного аналізу та розробки ефективних стратегій управління.

Управління структурою капіталу є складним завданням, оскільки підприємства можуть стикатися з різноманітними проблемами в процесі діяльності. Зокрема, до проблем управління структурою капіталу, які можуть виникнути у ТОВ «Агропромгаз» відносять:

- «залежність від залучених ресурсів - це може призвести до збільшення ризику та витрат на обслуговування боргових зобов'язань;
- недостатність власного капіталу, що може обмежувати можливості підприємства щодо інвестицій у нові проекти та розвиток, а також збільшувати ризик фінансової нестійкості [35]»;
- «неправильно спрямовані інвестиції та нерівномірну структуру капіталу, що може призвести до дисбалансу, збільшення ризиків та непродуктивного використання ресурсів [35]»;
- «недостатність уваги до управління ризиками, зокрема валютними та ринковими ризиками. Це може призвести до неочікуваних фінансових втрат та вплинути на стабільність ТОВ «Агропромгаз»;
- неспроможність керівництва підприємства швидко забезпечити потрібну суму коштів для здійснення бізнес-операцій [35]»;

– «неадаптовані стратегії управління структурою капіталу, які можуть перешкоджати ефективному реагуванню на зміни у економічному середовищі [35]».

Розв'язання проблем вимагає ретельного аналізу, гнучких стратегій та ефективного управління у ТОВ «Агропромгаз», щоб забезпечити стійкість на динамічному ринковому середовищі.

Впровадження будь-яких стратегій управління структурою капіталу пов'язане з певними ризиками, які потрібно враховувати для досягнення оптимальних результатів.

Для мінімізації ризиків управління структурою капіталу адміністрація ТОВ «Агропромгаз» має розробити та впровадити систему управління ризиками, яка повинна включати у себе такі заходи, як:

– щоквартальний аналіз фінансового стану ТОВ «Агропромгаз». Оперативність та результативність аналізу дозволить адміністрації підприємства приймати управлінські рішення щодо мінімізації ризиків в фінансово- господарській діяльності;

– розробка політики управління ризиками ТОВ «Агропромгаз». Політика повинна визначати такі параметри управління ризиками, як: методи оцінки ризиків; методи управління ризиками та методи контролю за ефективністю управління ризиками.

Керівництво ТОВ «Агропромгаз» повинно впровадити комплексні методи управління ризиками, спрямовані на забезпечення стійкості та ефективності своєї діяльності. У процесі оцінки ризиків, доцільно використовувати SWOT-аналіз для ідентифікації внутрішніх сильних та слабких сторін, а також зовнішніх можливостей та загроз. Крім того, вважаємо, що впровадження методу аналізу PESTEL допоможе оцінити вплив політичних, економічних, соціокультурних, технологічних, екологічних та правових факторів. Метод аналізу PESTEL допомагає з'ясувати ризики управління структурою капіталу підприємства, оцінити вплив зовнішнього середовища на фінансові рішення та стратегії стосовно капіталовкладень.

Політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні та правові чинники, можуть впливати на вибір та оптимізацію структури капіталу підприємства. Аналіз цих факторів дозволяє ідентифікувати потенційні ризики та можливості, пов'язані з управлінням капіталом у ТОВ «Агропромгаз», а також приймати обґрунтовані фінансові рішення, враховуючи внутрішні та зовнішні чинники, що можуть впливати на ефективність та стійкість фінансового стану підприємства.

Управління ризиками повинно призвести до зменшення ризиків та їх уникнення. З цією метою керівництву ТОВ «Агропромгаз» доцільно використовувати різні програми страхування для укладання контрактів чи для інших видів діяльності.

Контроль за ефективністю управління ризиками повинен здійснюватися через системний моніторинг та аудит, який має впровадити керівництво ТОВ «Агропромгаз» та призначити відповідальних осіб. Регулярне оновлення процедур управління ризиками дозволить впроваджувати найновіші підходи та адаптувати стратегії відповідно до змін у бізнес-середовищі.

Впровадження таких заходів дозволить ТОВ «Агропромгаз» мінімізувати ризики управління структурою капіталу та підвищити свою фінансову стійкість.

Зарубіжний досвід управління структурою капіталу підприємства стає джерелом важливих напрямів удосконалення та інновацій для вітчизняних підприємств. Зокрема, сучасні тенденції у фінансовому менеджменті свідчать про те, що ефективне управління капіталом не лише сприяє фінансовій стійкості, але створює умови для розвитку та конкурентоспроможності на ринку. Тому адаптація найкращих практик зарубіжних країн може стати ключовим фактором у реалізації стратегічних цілей ТОВ «Агропромгаз» та забезпечити його стабільність у змінливому економічному середовищі.

Удосконалення управління структурою капіталу підприємств взагалі є актуальним завданням на міжнародному рівні, і як наслідок, зарубіжні країни приділяють значну увагу цьому аспекту. У Сполучених Штатах Америки та

країнах Європейського Союзу значна увага приділяється розвитку корпоративного управління та рейтинговій системі для оцінки кредитоспроможності підприємств.

«В Сполучених Штатах Америки досвід удосконалення управління структурою капіталу підприємств визначається розвиненими фінансовими ринками та інноваційними підходами до залучення та використання капіталу. Один з ключових елементів цього досвіду - активне використання корпоративних облігацій та інших інструментів фінансування для оптимізації структури капіталу підприємств.

У США компанії часто випускають корпоративні облігації як ефективний інструмент для привертання зовнішнього капіталу. Це дозволяє розширити джерела фінансування та забезпечити більшу гнучкість управління структурою капіталу. Крім того, у США широко практикується використання інноваційних фінансових інструментів, таких як конвертовані облігації, які поєднують у собі елементи боргового та власного капіталу, сприяючи оптимальній структурі капіталу. Також, ринок венчурного капіталу у США відіграє важливу роль у фінансуванні інноваційних та технологічних компаній, допомагаючи їм залучати інвесторів та розвиватися [47, с. 525]». Цей підхід може стати прикладом для підприємств, що прагнуть розширити свої можливості управління структурою капіталу та сприяти інноваційному розвитку.

«Узагальнюючи досвід США в удосконаленні управління структурою капіталу підприємство демонструє активне використання різноманітних фінансових інструментів та постійний пошук новаторських рішень для забезпечення ефективності та конкурентоспроможності компаній на ринку [47, с. 525]».

«У Європейському Союзі спостерігається акцент на розвиток альтернативних джерел фінансування для підприємств, зокрема, розвиток ринків венчурного капіталу та приватного партнерства. «Європейський Союз (ЄС) вивчає та впроваджує різноманітні стратегії для удосконалення

управління структурою капіталу підприємств з метою забезпечення їхньої фінансової стабільності та конкурентоспроможності. Одним з ключових напрямків є розвиток корпоративного управління, спрямованого на забезпечення ефективного взаємодії між власниками, управлінцями та іншими зацікавленими сторонами [48, с. 351]».

У ЄС акцентується увага на розвитку ринків капіталу та збільшенні доступу підприємств до різних джерел фінансування. «Зокрема, сприяння розвитку альтернативних механізмів фінансування, таких як венчурний капітал та корпоративні облігації та має на меті збільшення гнучкості й різноманітності структури капіталу підприємств. ЄС впроваджує ініціативи щодо забезпечення сталості фінансових ринків та зменшення ризиків для підприємств, що включає стандартизацію фінансової звітності, вдосконалення процесів аудиту та збільшення прозорості в управлінні фінансовими ресурсами [48, с. 362]». Важливим аспектом є також заохочення інновацій та цифрової трансформації, які можуть впливати на ефективність використання капіталу та структуру фінансових операцій підприємств. У цілому, досвід Європейського Союзу слугує важливим відправним пунктом для розвитку стратегій управління структурою капіталу національних підприємств, враховуючи сучасні виклики та тенденції на фінансових ринках.

Країни Азії вивчають та впроваджують різні моделі фінансування, зокрема, акцентують увагу на розвитку корпоративного облігаційного ринку та інших інструментів для підтримки підприємств.

«У Японії спостерігається активна роль корпоративних облігацій, що є однією з альтернатив традиційному кредитуванню через банки. Компанії активно використовують цей інструмент для привертання довгострокового капіталу, що дозволяє їм більш ефективно планувати інвестиційні проєкти та забезпечувати сталість фінансової структури [49, с. 569]».

Зазначенні вище приклади вказують на те, що країни активно розвивають та модернізують свої фінансові системи, спрямовуючи їх на

оптимізацію структури капіталу підприємств з метою забезпечення їхньої стійкості та ефективності.

Розглянувши зарубіжний досвід пропонуємо для удосконалення управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз» наступні напрямки:

- розвиток нових джерел фінансування (емісія облігацій, випуск власних акцій) може сприяти диверсифікації структури капіталу ТОВ «Агропромгаз»;

- вдосконалення системи управління ризиками ТОВ «Агропромгаз» допоможе зменшити можливі втрати та підвищити стійкість підприємства до змін у зовнішньому середовищі. Для ТОВ «Агропромгаз» рекомендується впровадити нові технології та інноваційні рішення для комп'ютеризації процесів управління ризиками. Пропонуємо використовувати IBM OpenPages. «IBM OpenPages - це високоефективний інструмент для управління ризиками та відповідністю, спроектований для оптимізації процесів контролю корпоративних ризиків та дотримання стандартів [51]».

Платформа надає централізоване сховище, де організації можуть ефективно зберігати та керувати даними про ризики, забезпечуючи їх доступність та актуальність. Крім того, IBM OpenPages обладнаний низкою аналітичних інструментів, які спрощують виявлення та оцінку ризиків, дозволяючи бізнесу оперативно реагувати на потенційні загрози. «Застосування цього рішення дозволяє підвищити ефективність управління ризиками та відповідністю, зменшуючи можливі втрати та забезпечуючи стійкість бізнесу у змінному корпоративному середовищі [51]». Загалом, вдосконалення системи управління ризиками буде сприяти не лише зменшенню втрат, але й підвищить загальну стійкість ТОВ «Агропромгаз» до динамічних змін у бізнес-середовищі;

- розробка та впровадження ефективних стратегій для забезпечення ліквідності ТОВ «Агропромгаз», таких як оптимізація оборотних коштів та управління робочим капіталом. Стратегія оптимізації оборотних коштів та управління робочим капіталом є ключовим елементом фінансового управління

підприємства та полягає в вдосконаленні процесів, пов'язаних з обігом коштів та управлінням власним капіталом. Стратегія передбачає оптимізацію запасів, збільшення оборотності запасів та забезпечення ефективного кредитування;

- зосередження на ефективних та рентабельних інвестиціях. Це дозволить керівництву ТОВ «Агропромгаз» максимізувати прибутковість вкладень та оптимізувати структуру капіталу;

- впровадження системи постійного моніторингу ринкових умов, що дозволить оперативно реагувати на зміни та адаптувати стратегію управління структурою капіталу;

- співпраця на договірних засадах з досвідченими фінансовими консультантами може допомогти у розробці ефективних стратегій управління капіталом ТОВ «Агропромгаз».

Отже, ТОВ «Агропромгаз» стикається із проблемами у сфері управління структурою капіталу, які впливають на його фінансову стійкість та здатність до ефективного функціонування на ринку. Однією з основних проблем є висока залежність від залученого капіталу та нерівномірна структура фінансування, що може призводити до значних ризиків, зокрема, змін у рівнях відсоткових ставок або умов погашення боргових зобов'язань. Для удосконалення управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз» можливі різні напрями. Серед них варто розглянути диверсифікацію джерел фінансування, зменшення залежності від боргових інструментів, активну стратегію управління ризиками та ефективне використання внутрішніх резервів.

3.2. Стратегічні орієнтири формування ефективної системи управління капіталом підприємства

У сучасному бізнес-середовищі формування ефективної системи управління капіталом стає ключовим елементом стратегічного успіху підприємства. Для ТОВ «Агропромгаз» визначення стратегічних орієнтирів управління капіталом є критично важливим завданням, спрямованим на забезпечення фінансової стійкості, оптимізацію ресурсів та здатність ефективно реагувати на зміни у економічному середовищі.

Стратегічне управління капіталом ТОВ «Агропромгаз» є одночасно основою та структурною складовою комплексного управління підприємством, що визначає його ефективність та свідчить про реалізацію основних цілей та завдань в забезпеченні прибутковості фінансово - господарської діяльності.

Стратегія – це «довгостроковий та якісний напрямок розвитку підприємства, спрямований на зміцнення власних позицій, задоволення потреб споживачів, досягнення поставлених цілей [27, с. 129]».

Стратегічне управління капіталом ТОВ «Агропромгаз» - це комплексний процес формування та реалізації обґрунтованих управлінських рішень у процесі формування, розподілу та використання капіталу, спрямованих на забезпечення сталого зростання прибутковості, ринкової вартості та реалізації довгострокового економічного розвитку компанії сприяють успішному досягненню її основних цілей (рис. 3.1).

Стратегічне управління капіталом ТОВ «Агропромгаз» передбачає постійний моніторинг зовнішніх та внутрішніх факторів, які можуть впливати на фінансову стійкість підприємства, реагування на зміни з урахуванням стратегічних цілей діяльності суб'єкта господарювання. Включення виробничих, фінансових та інших ключових менеджерських рішень у стратегічний контекст допомагає керівництву підприємства ефективно використовувати капітал для досягнення конкурентних переваг та стійкого розвитку у довгостроковій перспективі.

Рис. 3.1. Стратегічне управління прибутком ТОВ «Агропромгаз»

Джерело: розроблено автором на основі даних ТОВ «Агропромгаз» [35].

Процес реалізації стратегії розвитку капіталу ТОВ «Агропромгаз» поділяється на наступні етапи:

- «формування корпоративних цілей і місій;
- аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища»;
- визначення стратегії розвитку;
- здійснення інноваційної діяльності;

- конкретизація довгострокових стратегічних прогнозів;
- визначення обсягу ресурсів, необхідних для розвитку ТОВ «Агропромгаз» з урахуванням потреб інноваційної діяльності;
- визначення напрямків економічного розвитку;
- контроль виконання та коригування стратегії розвитку капіталу [35]».

Стратегічні орієнтири формування ефективної системи управління капіталом ТОВ «Агропромгаз» визначаються цілями та завданнями підприємства, його галузевою належністю, фінансовим станом, а також зовнішніми факторами, такими як макроекономічні умови, законодавчі норми, тощо.

«Місія формування ефективної системи управління капіталом ТОВ «Агропромгаз» полягає у забезпеченні фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства внаслідок оптимального співвідношення між власним і позиковим капіталом [35]».

Основними стратегічними завданнями формування ефективної системи управління капіталом підприємства є:

- забезпечення фінансової стійкості підприємства ТОВ «Агропромгаз». Оптимальна структура капіталу повинна забезпечувати можливість керівництву підприємства своєчасно та у повному обсязі виконувати свої фінансові зобов'язання перед кредиторами та інвесторами;
- збільшення ринкової вартості ТОВ «Агропромгаз». Наразі, оптимальна структура капіталу може зробити підприємство більш привабливим для інвесторів.

Для реалізації цих стратегічних орієнтирів ТОВ «Агропромгаз» має розробити та впровадити ефективну систему управління капіталом, яка включає у себе такі елементи:

- політику управління капіталом, яка визначає основні принципи та підходи до формування структури капіталу ТОВ «Агропромгаз». Перш за все, важливо враховувати принцип диверсифікації, розподіляючи капітал між

різними джерелами фінансування для зменшення ризиків. Підхід до використання власного та залученого капіталу ТОВ «Агропромгаз» повинен враховувати фінансові потреби та можливості підприємства, забезпечуючи оптимальний баланс між борговим та власним капіталом. Рішення щодо структури капіталу повинно базуватися на рівні визначення рентабельності та стратегічних цілей ТОВ «Агропромгаз». Для цього потрібно зробити акцент на підтриманні збалансованого співвідношення між різними формами капіталу, що дозволить ТОВ «Агропромгаз» оптимізувати свою фінансову структуру, що в свою чергу, сприятиме стабільності, ефективності та сталому розвитку;

- механізм управління капіталом, що повинен забезпечувати ефективне виконання політики управління капіталом ТОВ «Агропромгаз»;

- систему контролю за управлінням капіталом. Дана система має забезпечувати своєчасне виявлення та усунення недоліків у системі управління капіталом ТОВ «Агропромгаз». Ефективна система контролю за управлінням капіталом для ТОВ «Агропромгаз» повинна бути спроектована таким чином, щоб своєчасно виявляти та усувати недоліки у системі управління капіталом, максимізуючи ефективність фінансових ресурсів. Ефективна система контролю за управлінням капіталом для ТОВ «Агропромгаз» повинна передбачати регулярний моніторинг фінансових операцій, аудит внутрішньої системи управління та визначення проблемних аспектів формування та збільшення величини капіталу. Система контролю також повинна забезпечувати адекватний аналіз капіталу та надавати аналітичну звітність, щоб керівництво могло оперативного реагувати на будь-які виявлені невідповідності або ризики. Також важливо враховувати механізми постійного вдосконалення системи контролю, забезпечуючи її адаптацію до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі, оскільки система контролю за управлінням капіталом відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності та високої ефективності діяльності підприємства.

Розробка та впровадження ефективної системи управління капіталом є складним завданням, яке вимагає від керівництва ТОВ «Агропромгаз» наявності відповідних знань та досвіду. Для успішного виконання цього завдання підприємство може залучити зовнішніх експертів.

Стратегічні напрями зростання капіталу ТОВ «Агропромгаз» повинні включати розробку цілеспрямованих заходів, спрямованих на збільшення власного та залученого капіталу для підтримки розвитку та реалізації стратегічних проєктів, а саме:

- 1) розширення клієнтської бази та ринків. Ці заходи спрямовані на збільшення обсягів продажів та введення продукції на нові ринки та сприяють збільшенню прибутку й створенню додаткового капіталу ТОВ «Агропромгаз»;
- 2) оптимізація виробництва, що передбачає посилення ефективності виробничих процесів та використання ресурсів. Це може призвести до зниження витрат і збільшення прибутковості, що у свою чергу, позитивно впливає на величину прибутку та капіталу ТОВ «Агропромгаз»;
- 3) стратегічне партнерство та залучення інвесторів. Укладання стратегічного партнерства або привертання інвесторів для спільного розвитку та фінансування проєктів може допомогти збільшити обсяги капіталу ТОВ «Агропромгаз»;
- 4) розробка інноваційних продуктів та послуг. Зокрема, впровадження інноваційних рішень та розробка нових продуктів може забезпечити конкурентні переваги, що впливає на попит і прибутковість, а отже, й на зростання капіталу;
- 5) ефективне фінансове управління, систематичний аналіз фінансових показників, оптимізація структури капіталу та управління оборотним капіталом можуть допомогти у збереженні та зростанні фінансових ресурсів;
- 6) диверсифікація інвестицій. Розподіл інвестицій між різними видами активів та галузями може зменшити ризики та забезпечити стабільність капіталовкладень;

7) вивчення можливостей фінансування передбачає дослідження та опанування різних джерел фінансування, таких як корпоративні облігації та гранти. Це може сприяти збільшенню капіталу ТОВ «Агропромгаз».

Зазначенні вище стратегічні напрями спільно допоможуть ТОВ «Агропромгаз» збільшити його капітал та зміцнити фінансову позицію для подальшого стабільного та інноваційного розвитку.

Отже, стратегічні орієнтири формування ефективної системи управління капіталом для ТОВ «Агропромгаз» полягають у розробці та реалізації стратегій, що базуються на оптимальній структурі капіталу, диверсифікації джерел фінансування, ефективному управлінні ліквідністю та ризиками. Вони стають визначальними факторами для досягнення фінансової стійкості та успішного розвитку підприємства. Здатність адаптуватися до змін, надання прозорої звітності та забезпечення гнучкості у управлінських рішеннях стають ключовими компонентами стратегічного управління капіталом, що дозволяють ТОВ «Агропромгаз» ефективно використовувати свої фінансові ресурси та досягати поставлених цілей у довгостроковій перспективі.

3.3. Оцінка ефективності запропонованих напрямів удосконалення управління структурою капіталу підприємства

Оцінка ефективності запропонованих напрямів удосконалення управління структурою капіталу підприємства є важливим етапом стратегічного аналізу фінансової діяльності, спрямованого на забезпечення оптимального використання різних джерел фінансування. У контексті потреб сучасного бізнес-середовища, де зміни на фінансовому ринку та у економіці взагалі є необхідністю, оцінка та впровадження нових стратегій управління капіталом можуть забезпечити фінансову стабільність підприємства. Ретельний аналіз та оцінка запропонованих напрямів надають можливість визначити їх ефективність, а також визначити перспективи досягнення

стійкого фінансового стану підприємства та конкурентоспроможності на ринку збуту продукції.

Оцінку ефективності запропонованих напрямів удосконалення управління структурою капіталу підприємства проведемо за допомогою прогнозування показників діяльності 2 способами:

1) обчислення планового показника капіталу ТОВ «Агропромгаз» за допомогою ВВП, що дозволяє отримати прогнозоване значення капіталу на підприємстві на підставі економічного обсягу та співвідношення капіталу до ВВП.

2) обчислення прогнозного показника ТОВ «Агропромгаз» за статистичним методом екстраполяції даних.

1) Для розробки рекомендацій щодо покращення фінансового стану ТОВ «Агропромгаз» необхідно розрахувати планові показники фінансового стану, спираючись на тенденції минулих періодів дослідження.

Станом на 2022 рік чистий прибуток склав 14 671,40 тис грн. Обчислення планового показника ТОВ «Агропромгаз» буде базуватися на аналізі економічних оглядів щодо прогнозування перспектив економіки України у 2023 році. Відповідно до даних Міжнародного валютного фонду відбувається спад ВВП на 30,4% у зв'язку з Військова агресією росії проти України [33].

Враховуючи дані прогнозу, планове значення чистого доходу для наміченого періоду можна обчислити за допомогою такої формули: $14\,671,40 \times 0,69 = 10\,123,66$ тис грн, розрахунки проведе таким же чином і для інших показників (табл. 3.1).

За допомогою планових показників чистого прибутку ТОВ «Агропромгаз» розрахуємо планові показники покращення його фінансового стану.

Таблиця 3.1

**Проноз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Агропромгаз»
на 2023 рік**

Показники	Роки		Зміни у абсолютних величинах 2022/2023 рр.
	2022	Прогноз на 2023	
Загальний капітал, тис. грн	8 353,70	5764,053	-2 589,65
Власний капітал, тис. грн	2 702,20	1864,518	-837,68
Позиковий капітал, тис. грн	5 651,50	3899,535	-1 751,97
Дохід від продажу продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	14 671,40	10123,266	-4 548,13
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	7 407,10	5110,899	-2 296,20
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис. грн	2 177,10	1502,199	-674,90
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток), тис. грн	2 655,00	1831,95	-823,05
Рентабельність від усіх видів діяльності до оподаткування (рентабельність бізнесу до оподаткування), %	22	15	-7

Джерело: розроблено автором на основі даних ТОВ «Агропромгаз» [35].

Відповідно до даних, що зазначено у табл. 3.1. прогност фінансово-господарської діяльності ТОВ «Агропромгаз» на основі запропонованих напрямів удосконалення управління структурою капіталу свідчить про перспективи покращення фінансового стану підприємства. За наведеними показниками видно, що реалізація стратегій з оптимізації структури капіталу та управління фінансовими ресурсами призводить до позитивних зрушень у ключових фінансових показниках.

Загальний капітал ТОВ «Агропромгаз» прогнозується на рівні 5764,05 тис. грн, Однак його величина зменшилася порівняно з 2022 роком. Власний капітал ТОВ «Агропромгаз» також зменшується, досягаючи 1 864,518 тис. грн.

Прогнозований дохід від продажу продукції ТОВ «Агропромгаз» сягає 10123,266 тис. грн, що вказує на збереження відповідного рівня виробничої активності та ефективного використання фінансових ресурсів. При цьому собівартість продукції зменшується, досягаючи 5110,899 тис. грн, що може свідчити про оптимізацію виробничих процесів та зниження витрат.

Чистий фінансовий результат та фінансовий результат до оподаткування ТОВ «Агропромгаз» показують позитивні динаміки, досягаючи відповідно 1502,199 тис. грн та 1831,95 тис. грн. У цілому, прогноз свідчить про те, що впровадження запропонованих стратегій удосконалення управління структурою капіталу сприятиме збалансованому та стійкому фінансовому розвитку ТОВ «Агропромгаз», хоча фінансові результати зменшать у 2023 році, що пов'язано з повномасштабним вторгненням та масованими повітряними атаками росії на території України.

2) Проведемо прогноз на 2023 рік статистичним методом екстраполяції даних. Візьмемо ряд аргументів (X) - це роки з 2020 по 2022, ряд відповідних їм значень функції (f(x)) – загальний капітал ТОВ «Агропромгаз», тому розрахуємо значення функції для 2023 року (аргументу) (табл. 3.2), який знаходиться за межею зазначеного масиву даних, для цих цілей використовуємо статистичну функцію «ПРЕДСКАЗ».

Таблиця 3.2

Прогноз загального капіталу ТОВ «Агропромгаз» у 2023 році за статистичним методом екстраполяції даних

X	f (X)
2021	7 275,30
2022	10 700,60
2023	8 353,70
2024	9854,93

Джерело: розроблено автором на основі даних ТОВ «Агропромгаз» [35].

Відповідно до табл. 3.2 на основі статистичного методу екстраполяції даних для прогнозу капіталу ТОВ «Агропромгаз» у 2023 році можна визначити зростання цього показника у порівнянні з попередніми роками. За вказаним

методом прогнозоване значення загального капіталу ТОВ «Агропромгаз» у 2023 році становить 9854,93 тис. грн. З урахуванням динаміки збільшення цього показника протягом попередніх років можна зробити висновок про потенційний розвиток ТОВ «Агропромгаз» у майбутньому. Проте, важливо пам'ятати, що прогнози базуються на попередніх тенденціях і не враховують можливих змін у економічному середовищі, тому вони повинні бути оцінені з обережністю.

Виконати процедуру екстраполяції для ТОВ «Агропромгаз» можна шляхом побудови лінії тренду (рис. 3.2).

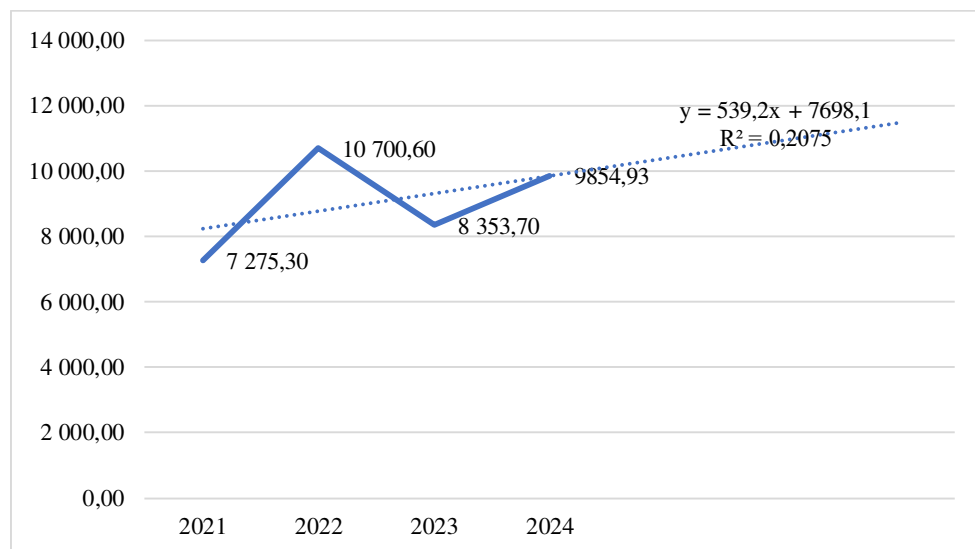

Рис. 3.2 Процедура екстраполяції для ТОВ «Агропромгаз» прогнозу у 2023 році шляхом побудови лінії тренду, тис. грн.

Джерело: розроблено автором на основі даних ТОВ «Агропромгаз» [35].

Відповідно до рис. 3.2 лінія тренду лінійна ненадійна, її значення ймовірності апроксимації (R^2) дорівнює 0,2075, що не близько до 1, рівняння тренду $y=539,2x+7698,1$.

Процедура екстраполяції за допомогою побудови лінії тренду та апроксимації може бути використана для прогнозу фінансових показників ТОВ «Агропромгаз» у 2023 році на основі наданих даних, однак, важливо врахувати, що значення R^2 дорівнює 0,2075, що вказує на те, що лінія тренду не є дуже точною апроксимацією вихідних даних.

Рівняння тренду $y = 539,2x + 7698,1$ вказує на лінійний характер змін залежної змінної (y) від незалежної змінної (x). Де x - це рік, а y - конкретний фінансовий показник (наприклад, загальний капітал, власний капітал, дохід від продажу тощо).

Щоб отримати прогнозні значення для 2023 року, підставимо значення $x = 2023$ у рівняння тренду:

У 2023 році $= 539,2 * 0,2075 + 7698,1 \approx 1091975.3 + 7698.1 \approx 1109673,3$ тис. грн.

Отже, прогнозоване значення за лінією тренду для обраного фінансового показника у 2023 році становить приблизно 1109673,4 тис. грн. Однак важливо бути обережним при інтерпретації цього прогнозу, оскільки R^2 невелике, що вказує на те, що модель може бути менш точною.

З огляду на низький R^2 , можна стверджувати, що модель є не надійною для прогнозування на даний момент, але важливо враховувати ризики та зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Цей підхід дозволяє ефективно використовувати існуючі дані для прогнозування майбутнього розвитку чистих зароблених страхових премій, а R^2 вказує на високу точність моделі у відтворенні змін цього показника.

Отже, загальний капітал ТОВ «Агропромгаз» на рівні 5764053 тис. грн. та прогнозоване значення за лінією тренду у 2023 році, що становить приблизно 1109673,4 тис. грн, свідчать про збільшення цього фінансового показника. Однак, важливо врахувати, що такий прогноз ґрунтується на лінійному тренді та апроксимації, а значення R^2 , яке дорівнює 0,2075, вказує на невисоку точність моделі. Прогнозоване зростання загального капіталу може бути результатом успішного впровадження стратегій управління структурою капіталу, що дозволяють ТОВ «Агропромгаз» ефективно використовувати різні джерела фінансування. Таке зростання показника може вказувати на позитивні тенденції у фінансовій діяльності та здатність ТОВ «Агропромгаз» пристосовуватися до змін у бізнес-середовищі. Однак, ураховуючи обмежену точність моделі, рекомендується враховувати інші

фактори та контекст фінансової діяльності для забезпечення більш точного та повного аналізу майбутніх перспектив ТОВ «Агропромгаз».

Висновки до розділу 3

Слід казати, що ТОВ «Агропромгаз» стикається з низкою проблем у сфері управління структурою капіталу, які впливають на його фінансову стійкість та здатність до ефективного функціонування на ринку. Однією з проблем є залежність від залученого капіталу та нерівномірна структура фінансування, що може призводити до значних ризиків, зокрема, змін у рівнях відсоткових ставок або умовах погашення боргових зобов'язань. Для удосконалення управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз» можливі різні напрями. Серед них варто розглянути диверсифікацію джерел фінансування, зменшення залежності від боргових інструментів, активну стратегію управління ризиками та ефективне використання внутрішніх резервів.

Стратегічні орієнтири формування ефективної системи управління капіталом для ТОВ «Агропромгаз» полягають у розробці та реалізації стратегій, що базуються на оптимальній структурі капіталу, диверсифікації джерел фінансування, ефективному управлінні ліквідністю та ризиками, стають визначальними факторами для досягнення фінансової стійкості та успішного розвитку підприємства. Оперативна здатність адаптуватися до змін в економіці є ключовим компонентом стратегічного управління капіталом, що дозволяють ТОВ «Агропромгаз» ефективно використовувати свої фінансові ресурси та досягати поставлених цілей у довгостроковій перспективі.

Загальний капітал ТОВ «Агропромгаз» на рівні 5764053 тис. грн та прогнозоване значення за лінією тренду у 2023 році, що становить приблизно 1109673,4 тис. грн, свідчать про значний ріст цього фінансового показника. Однак, важливо врахувати, що такий прогноз ґрунтується на лінійному тренді

та апроксимації, а значення R^2 , яке дорівнює 0,2075, вказує на невисоку точність моделі. Прогнозоване зростання загального капіталу може бути результатом успішного впровадження стратегій управління структурою капіталу, що дозволяють ТОВ «Агропромгаз» ефективно використовувати різні джерела фінансування.

ВИСНОВКИ

Провівши дослідження управління структурою капіталу підприємства, дійшли наступних висновків:

вважаємо, що капітал підприємства - це сукупність фінансових ресурсів, що використовуються для забезпечення його діяльності та розвитку. Класифікація враховує різноманітні аспекти, такі як термін окупності, об'єкти інвестування, характер використання та джерела формування, що дозволяє більш детально розглядати різні аспекти фінансового ресурсу підприємства.

З'ясувавши підходи до оцінювання структури капіталу підприємства можна констатувати, що вони становлять ключовий компонент фінансового аналізу та управління, враховуючи різноманітні аспекти, що впливають на фінансову стабільність та стратегічні можливості бізнесу.

Розкривши принципи та методи управління структурою капіталу, вважаємо, що використання принципів сприяє створенню оптимальної структури капіталу, що відповідає стратегічним цілям та вимогам підприємства. Використання методів управління надають підприємству можливість адаптуватися до змін у фінансовому середовищі, максимізувати ефективність використання ресурсів та досягати стратегічних фінансових цілей.

Для дослідження обрано ТОВ «Агропромгаз», яке є постачальником природного газу та електроенергії.

Аналіз фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Агропромгаз» показав, що у 2022 році підприємство було прибутковим. Однак, протягом 2020-2022 рр. підприємство було фінансово нестабільним, тому керівництву ТОВ «Агропромгаз» потрібно звернути увагу на фінансовий стан компанії та визначити стратегію розвитку з урахуванням реалій сьогодення.

Провівши аналіз формування структури капіталу ТОВ «Агропромгаз» за розглянутий період було виявлено деякі коливання у позиковому капіталі підприємства. Зокрема, помітне зростання показника у 2021 році та подальше зниження у 2022 році, пов'язане з різноманітними факторами, такими як ефективність управління фінансами, зміни у обсязі діяльності чи стратегічні рішення компанії.

Оцінка управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз» вказує на достатній рівень стратегічного підходу до управління фінансами на підприємстві. Через ретельний аналіз фінансового стану, визначення стратегічних цілей та ефективного використання власних та залучених ресурсів, ТОВ «Агропромгаз» виявляє свою здатність до адаптації до змін в економіці.

Визначили, що у процесі діяльності ТОВ «Агропромгаз» стикається з низкою важливих проблем у сфері управління структурою капіталу, а саме залежністю від залученого капіталу та нерівномірною структурою фінансування, що може призводити до значних ризиків, зокрема, змін у рівнях відсоткових ставок або умовах погашення боргових зобов'язань. Для удосконалення управління структурою капіталу ТОВ «Агропромгаз» варто розглянути диверсифікацію джерел фінансування та зменшення залежності від боргових інструментів.

Визначені стратегічні орієнтири формування ефективної системи управління капіталом для ТОВ «Агропромгаз» полягають у розробці та реалізації стратегій, що базуються на оптимальній структурі капіталу, диверсифікації джерел фінансування, ефективному управлінні ліквідністю та ризиками, стають визначальними факторами для досягнення фінансової стійкості та успішного розвитку підприємства.

Оцінка ефективності запропонованих напрямів удосконалення управління структурою капіталу підприємства вказує, що загальний капітал ТОВ «Агропромгаз» за прогнозованим значенням у 2023 році повинно становити 11096734 тис. грн, що свідчить про значний ріст цього фінансового показника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алескерова Ю.В., Червань О.Г. Управління капіталом підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 33. С. 265—271.
2. Балахонова О. В., Леухін К. К. Методика аналізу структури власного капіталу підприємства. *Подільський науковий вісник. Науки: економіка, педагогіка*, 2020. №2, С.14-18.
3. Беренда Н. І. Управління структурою капіталу підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 19. Ч. 1. С. 14–18.
4. Бізнес-планування : навч. посіб. / Т. Г. Васильців, Я. Д. Качмарик, В. І. Блонська, Р. Л. Лупак. К. : Знання, 2018. 173 с.
5. Господарський кодекс України Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 18.12.2023).
6. Гринькова В. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Гринькова В. М., Коюда В. О. К., 2019. 265 с.
7. Дідух С. М. Оцінка оптимальної структури капіталу агрохолдингів України. *Економіка харчової промисловості*. 2017. Т. 9, Вип. 3. С. 36–44.
8. Дмитрук В.О., Максимець Ю.В. Сутність категорії «капітал підприємств» відповідно до сучасних досліджень в цій сфері. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7919>(дата звернення: 18.12.2023).
9. Домбровська С.О. Стратегічні орієнтири управління структурою капіталу підприємства. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2018. № 4. С. 113—119.
10. Дробот Я.В., Туча В.О. Оптимізація структури капіталу промислового підприємства як чинник його ефективного функціонування. *Економічний простір*. 2019. № 150. С. 55—60.

11. Дорошенко А. П. Теоретико-методичні підходи до обґрунтування методів оптимізації структури капіталу підприємств. *Ефективна економіка*. 2017. № 4. URL. <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5545> (дата звернення: 18.12.2023).
12. Дробот Я. В., Корнієнко І. С. Управління капіталом в контексті забезпечення фінансової безпеки підприємства. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*, 2022. №1 (4), С.68-78.
13. Дудар А. А. Аналіз та оптимізація структури капіталу з метою підвищення рівня фінансової стійкості підприємства. *Молодий вчений*. 2018. № 1(2). С. 878-882.
14. Єфіменко Н. А. Теоретичні засади відтворення якості основного капіталу підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 5 С.74-85.
15. Зятковський І. В. Фінансове забезпечення діяльності підприємств: [монографія] / І. Зятковський. Тернопіль : Економічна думка, 2019. 229 с.
16. Ізюмська В. А. Аналіз теоретичних підходів до визначення дефініції «капітал підприємства». *Економіка та суспільство*, 2022. №35. URL. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-35> (дата звернення: 18.12.2023).
17. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій Мінфін України; Інструкція від 30.11.1999 № 291. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 18.12.2023).
18. Квасницька Р., Мрозовський Я. Критеріальні підходи до формування оптимальної структури капіталу підприємства. *Modeling the development of the economic systems*. 2021. № 2. С. 12—18.
19. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. [3-тє вид., випр. і доп.] / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. К. : Знання, 2018. 483 с.
20. Коренюк П., Усикова О. Удосконалення методичних підходів до системи управління власним капіталом підприємств. *Економіка та управління підприємствами*. 2020. №2. С.83-89.

21. Кремень О. І., Колос В. І., Дементович Б. Р., Кремень, В. М. Оптимізація структури капіталу підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*, 2022. №1, С.190-200.
22. Кузенко Т. Б., Литовченко, О. Ю., Сабліна, Н. В. Шляхи удосконалення управління структурою капіталу підприємства. *Цифрова економіка та економічна безпека*, 2023. №4 (04), С.81-88.
23. Кучменко В. О. Економічна сутність поняття капіталу підприємства та його структури. *Економічний вісник університету*. 2017. Вип. 33(1). С. 232-237.
24. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості. Онлайн-журнал «Financial Analysis online». URL: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/299-pokaznik-oborotnosti-debitorskoji-zaborgovanosti> (дата перегляду: 05.12.2023)
25. Майборода О. В., Хлопкова С. Ю. Оптимізація структури капіталу та його вплив на фінансовий потенціал підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6763> (дата звернення: 18.12.2023).
26. Макаренко Ю. П., Клименко Д. О. Формування оптимальної структури капіталу з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 45–49.
27. Менеджмент : Підручник / С.Ю. Бірюченко, К.О. Бужимська, І.В. Бурачек та ін.; під заг. ред. Т.П. Остапчук. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка». – Житомир: Вид-во «Рута», 2021. 856 с.
28. Михайленко О. В. Управління структурою капіталу підприємства за критерієм мінімізації його вартості. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер. : Економічні науки. 2018. Вип. 30(2). С. 147-151.
29. Мулик Т. О. Аналітичне забезпечення управління капіталом підприємств. *Економічний простір*. 2023. № 183. С. 95-103.

30. Назаренко І. М. Методологічні основи діагностики ефективності використання капіталу суб'єктів агробізнесу. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2015. Вип. 2 (11). С. 188–199.
31. Олександренко І.В. Оптимізація структури капіталу підприємства. *Економічний форум*. 2017. № 4. С. 141-148
32. Офіційний сайт Державний реєстр засобів вимірювальної техніки. URL. <https://me.gov.ua/Documents/Detail?id=45770043-0f52-4528-9f34-cf9bcd20f206&lang=ukUA&title=DerzhavniiReiestrZasobivVimiriuvainoiTekhnik&isSpecial=true> (дата звернення: 18.12.2023).
33. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL. <https://www.imf.org/en/Home> (дата звернення: 18.12.2023).
34. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. URL. <https://www.nerc.gov.ua/> (дата звернення: 18.12.2023).
35. Офіційний сайт ТОВ «Агропромгаз». URL. <https://apg.astartaholding.com/> (дата звернення: 18.12.2023).
36. Примостка О. О. Оптимізація структури капіталу ТНК в умовах глобалізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип.15 (2). С. 105–108.
37. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Мінфін України; Наказ, Положення, Стандарт [...] від 07.02.2013 № 73. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 18.12.2023).
38. Роганова Г. О., Котлярова М. А. Аналіз та оптимізація структури капіталу підприємства. *Modern Economics*. 2021. № 27(2021). С. 167-176.
39. Сініцин О. О. Характеристика методів регулювання та оптимізації структури капіталу корпорації. *Ефективна економіка*. 2014. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2927> (дата звернення: 18.12.2023).
40. Терещенко О. О. Управління ризиками структури капіталу корпоративних підприємств. *Фінанси України*. 2019. № 10. С. 89-101.

41. Чемчикаленко Р. А. Оптимізація структури капіталу підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 34. С. 298-303.
42. Чемчикаленко Р.А., Коваль Е.В. Особливості формування оптимальної структури капіталу підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 22. С. 855—859.
43. Шкварчук Л. О., Павлов І. М. Аналіз джерел формування основного капіталу підприємств України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 19.7. С. 219–224.
44. Щербань О. Д. Теоретичні аспекти визначення сутності та структури капіталу підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 3. С. 284–289.
45. Щербань О.Д., Насібова О.В., Сухоруков Р.В. Методи регулювання та оптимізації структури капіталу підприємства. *Економіка та держава*. 2017. № 12. С. 82–88.
46. Югас Е. Ф. Економічна сутність та види капіталу підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету* : Серія: Економіка. 2014. Вип. 2 (43). С. 63–67.
47. Cuadrado-Ballesteros, B., Martínez-Ferrero, J., & García-Sánchez, I. M. (2017). Board structure to enhance social responsibility development: A qualitative comparative analysis of US companies. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, №24(6), pp. 524–542.
48. Manning, B., Braam, G., & Reimsbach, D. (2019). Corporate governance and sustainable business conduct—Effects of board monitoring effectiveness and stakeholder engagement on corporate sustainability performance and disclosure choices. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, №26(2), pp. 351–366.
49. Gedajlovic, E., & Shapiro, D. M. (2020). Ownership structure and firm profitability in Japan. *Academy of Management Journal*, №45(3), pp. 565–575.

50. Liu, Y., Miletkov, M. K., Wei, Z., & Yang, T. (2015). Board independence and firm performance in China. *Journal of Corporate Finance*, №30, pp. 223–244.

51. IBM OpenPages. URL. <https://www.ibm.com/products/openpages> (дата звернення: 28.12.2023).

ДОДАТКИ

Додаток А

Фінансова звітність ТОВ «Агропромгаз» за 2020 рік

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку І "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "Агропромгаз"	Дата (рік, місяць, число)	2020 грудня 31	КОДИ
Територія	Подільський р-н у м. Києві	за ЄДР	246031923	ПРОКУМЕНТ
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОБАТУУ	8038500000	ПРОКУМЕНТ
Вид економічної діяльності	Оптова торгівля твердим, рідким, газоподібним паливом і подібними продуктами	за КОПФГ	240	ПРОКУМЕНТ
		за КВЕД	46.71	ПРОКУМЕНТ

Середня кількість працівників 19

Адреса, телефон вулиця Ярославська, буд. 58, м. Київ, 04070 5859426

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2020 р.

		Форма № 1-м Код за ДКУД 1801001	
Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	4,2	4,3
первісна вартість	1001	8,5	6,8
накопичена амортизація	1002	(4,3)	(2,5)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	65,9	39,5
первісна вартість	1011	97,8	86,7
знос	1012	(31,9)	(47,2)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	70,1	43,8
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	4 151,3	2 371,0
у тому числі готова продукція	1103	4 027,1	1 535,2
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5 277,2	2 094,5
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	19,8	2,9
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	11,0	11,0
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 914,6	2 209,4
Витрати майбутніх періодів	1170	1,9	17,4
Інші оборотні активи	1190	1 323,1	525,3
Усього за розділом II	1195	12 698,9	7 231,5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	12 769,0	7 275,3

Продовження додатку А

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10,0	10,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	35,3	187,7
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 852,7	1 400,0
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	1 898,0	1 597,7
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	10 431,7	5 316,8
розрахунками з бюджетом	1620	248,1	244,8
у тому числі з податку на прибуток	1621	248,1	214,8
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	191,2	116,0
Усього за розділом III	1695	10 871,0	5 677,6
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	12 769,0	7 275,3

1. Звіт про фінансові результати
за _____ Рік 2020 _____ р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	23 691,7	18 467,6
Інші операційні доходи	2120	57,5	26,8
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	23 749,2	18 494,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(17 633,9)	(14 629,1)
Інші операційні витрати	2180	(2 977,4)	(1 653,5)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(20 611,3)	(16 282,6)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	3 137,9	2 211,8
Податок на прибуток	2300	(564,8)	(398,1)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	2 573,1	1 813,7

Керівник _____
Головний бухгалтер _____

ЕП
Мозольова
Інна (підпис)
Федорівна
ЕП Петрова
Світлана (підпис)
Федорівна

_____ (ініціали, прізвище)
_____ (ініціали, прізвище)

Додаток Б

Фінансова звітність ТОВ «Агропромгаз» за 2021 рік

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "Агропромгаз"	Дата (рік, місяць, число)	31.12.2021
Територія	Подільський р-н у м. Києві	за ЄДРПОУ	40003333
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФУ	8038500000
Вид економічної діяльності	Оптова торгівля твердим, рідким, газоподібним паливом і подібними продуктами	за КВЕД	240
			46.71

Середня кількість працівників ¹⁹

Адреса, телефон вулиця Ярославська, буд. 58, м. Київ, 04070 5859426

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

	v
--	---

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2021 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801001	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	4,3	5,2
Первісна вартість	1001	6,8	10,1
Накопичена амортизація	1002	(2,5)	(4,9)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	46,5
Основні засоби :	1010	39,5	42,2
первісна вартість	1011	86,7	122,5
знос	1012	(47,2)	(80,3)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	43,8	93,9
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	2 371,0	2 118,2
у тому числі готова продукція	1103	1 535,2	1 287,6
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2 094,5	4 627,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	2,9	2,3
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	11,0	11,0
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	2 209,4	3 052,1
Витрати майбутніх періодів	1170	17,4	6,4
Інші оборотні активи	1190	525,3	789,6
Усього за розділом II	1195	7 231,5	10 606,7
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	7 275,3	10 700,6

Продовження додатку Б

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10,0	10,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	187,7	254,7
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 400,0	3 242,8
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	1 597,7	3 507,5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	5 316,8	6 618,0
розрахунками з бюджетом	1620	244,8	536,6
у тому числі з податку на прибуток	1621	214,8	220,7
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	116,0	38,5
Усього за розділом III	1695	5 677,6	7 193,1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	7 275,3	10 700,6

1. Звіт про фінансові результати
за Рік 2021 р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	24 721,4	23 691,7
Інші операційні доходи	2120	45,7	57,5
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	24 767,1	23 749,2
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(17 075,9)	(17 633,9)
Інші операційні витрати	2180	(3 965,1)	(2 977,4)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(21 041,0)	(20 611,3)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	3 726,1	3 137,9
Податок на прибуток	2300	(670,7)	(564,8)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	3 055,4	2 573,1

Керівник ЕП Мозольова Інна (підпис) Федорієна ЕП Петрова (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер Світлана Федорієна (ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток В

Фінансова звітність ТОВ «Агропромгаз» за 2022 рік

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "Агропромгаз"	Дата (рік, місяць, число)	2022 12 31	КОДИ	1801001
Територія	Подільський р-н у м. Києві	за ЄДРР	4263433	8038500000	
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ		240	
Вид економічної діяльності	Оптова торгівля твердим, рідким, газоподібним паливом і подібними продуктами	за КВЕД		46.71	
Середня кількість працівників	18				
Адреса, телефон	вулиця Ярославська, буд. 58, м. Київ, 04070		5859426		
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)					
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):					
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку					
за міжнародними стандартами фінансової звітності					

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2022 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду	1801001
				Форма № 1-м Код за ДКУД
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	5,2	54,7	
Первісна вартість	1001	10,1	60,2	
Накопичена амортизація	1002	(4,9)	(5,5)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	46,5	-	
Основні засоби :	1010	42,2	86,0	
первісна вартість	1011	122,5	168,9	
знос	1012	(80,3)	(82,9)	
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-	
Інші необоротні активи	1090	-	-	
Усього за розділом I	1095	93,9	140,7	
II. Оборотні активи				
Запаси :	1100	2 118,2	1 610,8	
у тому числі готова продукція	1103	1 287,6	1 539,0	
Поточні біологічні активи	1110	-	-	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	4 627,1	4 185,2	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	2,3	2,3	
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	11,0	11,0	
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	
Гроші та їх еквіваленти	1165	3 052,1	1 762,4	
Витрати майбутніх періодів	1170	6,4	14,8	
Інші оборотні активи	1190	789,6	626,5	
Усього за розділом II	1195	10 606,7	8 213,0	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	
Баланс	1300	10 700,6	8 353,7	

Продовження додатку В

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10,0	10,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	254,7	337,8
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3 242,8	2 354,4
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	3 507,5	2 702,2
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	6 618,0	5 119,8
розрахунками з бюджетом	1620	536,6	502,7
у тому числі з податку на прибуток	1621	220,7	277,9
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	38,5	29,0
Усього за розділом III	1695	7 193,1	5 651,5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	10 700,6	8 353,7

1. | **Звіт про фінансові результати**
за **Рік 2022** р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	14 671,4	24 721,4
Інші операційні доходи	2120	203,5	45,7
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	14 874,9	24 767,1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7 407,1)	(17 075,9)
Інші операційні витрати	2180	(4 812,8)	(3 965,1)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(12 219,9)	(21 041,0)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	2 655,0	3 726,1
Податок на прибуток	2300	(477,9)	(670,7)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	2 177,1	3 055,4

Керівник ЕП Мозольова _____ Р _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер Федорієна Світлана Федорієна _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

* Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

